

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладом освіти

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ
ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НУШ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ
ОСВІТИ

ШОВШ КАТЕРИНА СТЕПАНІВНА

Студентка 2-го курсу

Освітня програма: 013 Початкова освіта

Спеціальність: Початкова освіта

Рівень вищої освіти: магістр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № _____ / 202_

Науковий керівник:

Біда Олена Анатоліївна,

доктор педагогічних наук, професор

Завідувач кафедри _____ :

Біда Олена Анатоліївна,

доктор педагогічних наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 202_

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

**Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладом освіти**

**Кваліфікаційна робота
ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ
ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НУШ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ
ОСВІТИ**

Рівень вищої освіти: магістр

Виконала: студентка II-го курсу

Шовш Катерина Степанівна

освітня програма 013 Початкова освіта

спеціальність Початкова освіта

Науковий керівник: **Біда Олена Анатоліївна,**

доктор педагогічних наук, професор

Рецензент: **Кучай Тетяна Петрівна,**

доктор педагогічних наук, професор

Берегове
2024

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatási Intézményvezetés Tanszék

**A NUS SZERINT DOLGOZÓ LEENDŐ ALSÓS TANÍTÓK
AKADÉMIAI KULTÚRÁJÁNAK KIALAKULÁSA FELSŐOKTATÁSI
INTÉZMÉNYEKBE**

Magiszteri dolgozat

Készítette: Soós Katalin

2. évfolyamos Tanítói

szakos hallgató

Témavezető: Bida Olena

a pedagógiai tudományok doktora, professzor

Recenzens: Kucsáj Tetjana

a pedagógiai tudományok doktora, professzor

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ I. ВПЛИВ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ПІДХОДІВ НА ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	8
1.1. Ознайомлення з поняттям «академічна культура» та її складовими.....	8
1.2. Аналіз концепції «Нової української школи» та її вплив на формування академічної культури вчителів початкових класів.....	11
1.3. Особливості підготовки майбутніх вчителів початкових класів в закладах вищої освіти.....	16
1.3.1. Особливості підготовки майбутніх вчителів початкових класів в закладах вищої освіти.....	16
1.3.2. Визначення ролі вищої освіти у формуванні академічної культури майбутніх вчителів початкових класів.....	24
ВИСНОВКИ ДО I РОЗДІЛУ	28
РОЗДІЛ II. ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	30
2.1 Вивчення педагогічних та психологічних аспектів впливу факторів середовища на формування академічної культури.....	30
2.2. Аналіз впливу сучасних технологій та інновацій у вищій освіті на процес формування академічної культури.....	43
ВИСНОВКИ ДО II РОЗДІЛУ	50
РОЗДІЛ III. МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	52
3.1. Ефективні педагогічні методи та прийоми для формування академічної культури.....	52
3.2. Аналіз практичних аспектів використання та реалізації педагогічних методів та прийомів в освітньому процесі для формування академічної культури.....	62
ВИСНОВКИ ДО III РОЗДІЛУ	73
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77
РЕЗЮМЕ	83

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	6
I. FEJEZET A KONCEPCIONÁLIS MEGKÖZELÍTÉSEK HATÁSA AZ ALSÓS TANÍTÓK AKADÉMIAI KULTÚRÁJÁNAK KIALAKULÁSÁRA	8
1.1. Bevezetés a „akadémiai kultúra” fogalmába és összetevőibe.....	8
1.2. Az „Új Ukrán Iskola” (NUS) koncepciójának elemzése és annak hatása az alsós tanítók akadémiai kultúrájának kialakulására.....	11
1.3. A tanítóképzés jellemzői felsőoktatási intézményekben.....	16
1.3.1. A tanítóképzés tartalma és módszerei a felsőoktatási intézményekben.....	16
1.3.2. A felsőoktatás szerepének meghatározása a leendő alsós tanítók akadémiai kultúrájának alakításában.....	24
ÖSSZEFOGLALÁS AZ I. FEJEZETHEZ	28
II. FEJEZET A LEENDŐ ALSÓS TANÍTÓK AKADÉMIAI KULTÚRÁJÁNAK ALAKULÁSÁT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK	30
2.1. A környezeti tényezők hatásának pedagógiai és pszichológiai aspektusainak vizsgálata az akadémiai kultúra kialakulásában.....	30
2.2. A modern technológiák és innovációk hatásának elemzése a felsőoktatásban az akadémiai kultúra kialakulásának folyamatára.....	43
ÖSSZEFOGLALÁS A II. FEJEZETHEZ	50
III. FEJEZET A LEENDŐ ALSÓS TANÍTÓK AKADÉMIAI KULTÚRÁJA KIALAKÍTÁSÁNAK MÓDSZEREI ÉS ESZKÖZEI	52
3.1. Hatékony pedagógiai módszerek és technikák az akadémiai kultúra kialakításában.....	52
3.2. A pedagógiai módszerek és technikák használatának és alkalmazásának gyakorlati szempontjainak elemzése az oktatási folyamatban az akadémiai kultúra kialakítására.....	62
ÖSSZEFOGLALÁS A III. FEJEZETHEZ	73
ÁLTALÁNOS ÖSSZEFOGLALÁS	74
FELHASZNÁLT IRODDALOM	77
REZÜMÉ	83

ВСТУП

Актуальність теми дослідження «Формування академічної культури майбутніх вчителів початкових класів НУШ в закладах вищої освіти» зумовлена необхідністю забезпечення високого рівня професійної підготовки педагогів, які відіграють ключову роль у початковій освіті. НУШ ставить амбітні цілі перед освітньою системою, які передбачають модернізацію змісту та методів навчання, акцент на особистісний розвиток учнів і підвищення якості освіти. В умовах реформування системи освіти особливої ваги набуває питання підготовки майбутніх вчителів, які здатні адаптуватися до нових вимог і забезпечити високий рівень навчання молодших школярів.

Формування академічної культури є важливим аспектом підготовки майбутніх вчителів, оскільки включає розвиток професійних, педагогічних та комунікативних компетентностей, а також етичних норм і цінностей. Академічна культура охоплює знання теоретичних основ педагогіки та психології, володіння сучасними методиками викладання, здатність до критичного мислення та рефлексії, а також готовність до постійного професійного розвитку.

Метою цієї роботи є дослідження процесу формування академічної культури майбутніх вчителів початкових класів НУШ у закладах вищої освіти. У рамках цього дослідження буде проаналізовано методи та підходи, які використовуються у закладах вищої освіти для підготовки педагогів, а також визначено ефективні стратегії формування професійних компетентностей, необхідних для успішної роботи в умовах НУШ.

Завданнями дослідження є:

1. Вивчити теоретичні основи формування академічної культури майбутніх вчителів.
2. Проаналізувати наявні методи та підходи до підготовки вчителів у закладах вищої освіти.
3. Визначити ключові компоненти академічної культури, які є найбільш важливими для майбутніх вчителів початкових класів.
4. Оцінити ефективність різних педагогічних стратегій та методик формування академічної культури.
5. Розробити рекомендації щодо покращення процесу підготовки майбутніх вчителів початкових класів у закладах вищої освіти.

Об'єктом дослідження є процес підготовки майбутніх вчителів початкових класів у закладах вищої освіти України. Предметом дослідження постають методи та технології формування академічної культури в контексті реалізації концепції НУШ.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному підході до дослідження процесу формування академічної культури майбутніх вчителів початкових класів, з урахуванням сучасних тенденцій та вимог НУШ. Результати дослідження можуть бути використані для удосконалення програм підготовки педагогів, а також для підвищення якості освітнього процесу у початкових класах.

Таким чином, дане дослідження спрямоване на вирішення актуальних проблем у сфері педагогічної освіти, що відповідає потребам сучасного українського суспільства і сприяє підвищенню ефективності реформ у системі освіти.

Структура і обсяг роботи обумовлені метою і завданнями дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів (з висновками до кожного з них), загальних висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 84 сторінки (обсяг основного тексту – 74 сторінок).

РОЗДІЛ І

ВПЛИВ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ПІДХОДІВ НА ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

1.1. Ознайомлення з поняттям «академічна культура» та її складовими

У ході трансформаційних процесів, пов'язаних з вектором європейської інтеграції, перед українським освітнім простором постало ключове питання якості ефективності професійної підготовки фахівців в закладах вищої освіти. На всіх етапах історичного розвитку заклади вищої освіти надавали пріоритет «базовій освіті, повазі до людської особистості, культуровідповідності, національним і полікультурним цінностям та інтелектуальному, духовному і творчому розвитку особистості» (Семенов & Вовк, 2016 : 7). У сучасному соціокультурному середовищі до критеріїв оцінки діяльності закладів вищої освіти належить здатність цих закладів готувати фахівців, які зможуть швидко реагувати на мінливий ринок праці та адаптуватися до мінливих умов в економічному просторі. Питання формування академічної культури майбутніх викладачів також набуває все більшої актуальності.

Науковці трактують терміносполучення «академічна культура» як «культуру університету та культуру співробітників університету» (Academic Cultures and Developing Management, 2017.). Захарченко (2014) визначає поняття «академічний» як такий, що «стосується освіти, навчання, викладання, досліджень». Тлумачні словники подають такі визначення слова «академічний», як: навчальний (стосується закладів вищої освіти); теоретичний; дотримується традицій, канонів; високохудожній; почесний; кращий.

У Словнику базових понять з курсу «Педагогіка» (2014) зафіксовано сім трактувань поняття «культура». Релевантними для нашого дослідження є перше та шосте трактування: «Культура – 1) уся сукупність значущих значеннєвих відносин (мова, звичаї, звички, етичні й естетичні норми), що формують структуру суспільства, його символіку; <...> 6) визначений рівень розвитку суспільства, творчих здібностей людини, виражених у діяльності людей, у їхніх взаєминах, а також у створюваних ними матеріальних і духовних цінностях, що в єдності входять до складу культурного середовища будь-якої освітньої установи» (Словник Базових Понять З Курсу «Педагогіка», 2014 : 42).

Розглянемо трактування культури в контексті «академічної культури» з погляду першого трактування. Згідно з ним, академічна культура може виявлятися як система суспільних норм, цінностей і відносин, що визначаються у межах освітнього середовища, що охоплює стандарти мови та комунікації, методи взаємодії, етичні принципи, які керують

діяльністю в академічних колективах. Однак, культура в цьому аспекті не тільки відтворює загальні соціокультурні норми суспільства, а й може створювати свої власні, відповідні специфіці освітньої діяльності та дослідницького процесу.

Відповідно до шостого трактування культури у Словнику базових понять з курсу «Педагогіка» (2014: 42), академічна культура виступає як рефлексія суспільного розвитку та інтелектуального потенціалу особистості в рамках освітнього простору. Вона відображає науковий прогрес, культурні ідентичності та актуальні тенденції, реалізуючи їх через діяльність освітніх установ. Зокрема, це охоплює процеси формування нових знань, створення та розповсюдження наукових ідей, сприяння критичному мисленню та розвитку творчих потенціалів особистості.

Ознайомлення з поняттям академічної культури є важливим етапом для розуміння та підвищення якості освіти та наукової діяльності. О. Семенов наголошує, що «академічна культура вбирає різні характеристики лексеми академічний (навчальний, теоретичний, вірцевий, почесний, етичний)» (Семенов, 2020).

Таким чином, трактування академічної культури в науковому контексті розкриває її роль як важливого чинника формування та розвитку освітнього простору, що сприяє збагаченню інтелектуального, культурного та духовного потенціалу суспільства. Академічна культура – це поняття, що охоплює комплексну систему цінностей, норм, ідеалів та практик, які характеризують середовище навчання та наукової діяльності. Вона визначає спосіб мислення, взаємодії та поведінки учасників освітнього процесу в освітньому середовищі.

У сучасному освітньому контексті поняття «академічна культура» займає центральне місце у формуванні та розвитку студентської спільноти. Академічна культура визначається як сукупність цінностей, норм, традицій та звичаїв, що характеризують середовище вищої освіти та сприяють успішному навчанню та професійному зростанню. Розуміння цього поняття важливе для майбутніх педагогів, оскільки вони входять у специфічну субкультуру академічного середовища, де культурні навички є ключовими складовими.

Основними складовими академічної культури є (рис. 1.1):

Рис. 1.1. Складові академічної культури

Джерело: сформовано автором.

Етична складова полягає в тому, що академічна культура передбачає дотримання високих стандартів поведінки, які включають чесність, добросовісність, відкритість, толерантність та повагу до думки інших учасників освітнього процесу.

Академічні навички – це вміння працювати з науковими джерелами, аналізувати інформацію, створювати аргументовані дослідження та висловлювати та формулювати власні думки на наукові теми, аргументувати свої позиції.

Культура спілкування реалізується у здатності конструктивно спілкуватися з колегами, викладачами та іншими учасниками освітнього процесу, використовуючи належні форми комунікації та виявляючи повагу до думок інших.

Критичне мислення виявляється у здатності аналізувати та оцінювати інформацію критично, розпізнавати перспективи та обґрунтовано висувати висновки.

Толерантність та культура співпраці полягає у готовності до співпраці та спільного розв’язання проблем, врахування різноманітності позицій та підтримці відкритого діалогу.

Дотримання академічної доброчесності виявляється у специфіці академічної доброчесності, норми якої окреслені в Законах України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), «Про повну загальну середню освіту» (2020). Учасники освітнього процесу повинні розуміти та дотримуватися правил щодо цитування джерел, уникати плагіату та недопущення обману у навчальних та дослідницьких роботах.

Спілкування та взаємодія полягають у здатності ефективно спілкуватися з колегами та викладачами, обмінюватися ідеями, у відкритості до співпраці та взаємодопомоги.

Повага до інших учасників освітнього процесу включає повагу до думки інших, толерантність до різноманітних поглядів та культурних різниць.

Ознайомлення з поняттям «академічна культура» та її складовими є першим кроком у розумінні та використанні цих концепцій у контексті магістерської роботи, що допомагає створити основу для подальшого дослідження та аналізу ролі академічної культури в освітньому процесі.

1.2. Аналіз концепції «Нової української школи» та її вплив на формування академічної культури вчителів початкових класів

В сучасному освітньому контексті України концепція «Нової української школи» посідає центральне місце у стратегії реформування системи освіти. Ця концепція спрямована на модернізацію освітнього процесу, акцентуючи на розвитку критичного мислення, творчості, комунікативних та інших ключових компетентностей учнів. Аналіз цієї концепції важливий для розуміння тенденцій у розвитку освіти та її впливу на формування академічної культури вчителів початкових класів.

Відомо, що формула нової школи складається з дев'яти ключових компонентів. Розглянемо, як кожен з цих компонентів слід враховувати під час формування академічної культури вчителів початкових класів.

1. Новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві.

Акцент на компетентністному підході в освіті вказує на важливість розвитку компетентностей учнів та вчителів. Концепція «Нової української школи» спрямована на створення умов для формування не лише предметних знань, але й ключових компетентностей, які потрібні для успішної адаптації у суспільстві. Цей підхід також відображається в тезі про новий зміст освіти, де акцент робиться на формуванні компетентностей для самореалізації.

Варто наголосити, що вчителі початкових класів відіграють ключову роль у втіленні концепції «Нової української школи». Їм потрібно бути підготовленими до реалізації нового змісту освіти, який базується на розвитку компетентностей учнів. Отже, формування академічної культури вчителів початкових класів включає усвідомлення нових підходів до навчання та виховання, які передбачають активну роль учасників освітнього процесу у створенні умов для розвитку компетентностей учнів.

Окрім того, в контексті концепції «Нової української школи» вчителі початкових класів можуть використовувати інноваційні методи навчання та організації освітнього процесу, спрямовані на розвиток ключових компетентностей учнів. Ці методи впливають на формування академічної культури вчителів, оскільки вони вимагають постійного професійного зростання, адаптації до нових вимог і навичок роботи зі сучасними освітніми технологіями.

Отже, новий зміст освіти та вплив концепції «Нової української школи» на формування академічної культури вчителів початкових класів взаємопов'язані через їхню спільну мету створення сприятливого освітнього середовища для розвитку компетентностей учнів та вчителів.

2. Умотивований учитель, який має свободу творчості й розвивається професійно.

Концепція «Нової української школи» створює умови для розвитку творчих здібностей та ініціатив учителів. Забезпечуючи їм свободу вибору методів навчання та організації освітнього процесу, вона сприяє формуванню учителів, які мають можливість реалізувати свій потенціал та демонструвати творчість у навчальній діяльності. Це, зі свого боку, стимулює мотивацію та професійний розвиток вчителів.

Концепція «Нової української школи» передбачає активну підтримку професійного розвитку вчителів, що включає участь у навчанні, семінарах, майстер-класах тощо. Цей підхід дозволяє учителям початкових класів постійно поповнювати свої знання та навички, розвивати методичні та педагогічні компетенції, що сприяє їхньому професійному зростанню та підвищенню мотивації до власного розвитку.

Окрім того, концепція «Нової української школи» спрямована на створення стимулюючого освітнього середовища, де вчителі мають можливість експериментувати, впроваджувати нові методи та педагогічні підходи, співпрацювати з колегами для обміну досвідом. Це сприяє розвитку культури співпраці, взаємопідтримки та відкритості до нових ідей серед вчителів, що має позитивний вплив на їхню мотивацію і професійний розвиток.

Отже, концепція «Нової української школи» створює сприятливі умови для формування учителів початкових класів, які є умотивованими, творчими та постійно розвиваються професійно.

3. Наскрізнний процес виховання, який формує цінності.

Нова українська школа сприяє впровадженню наскрізного підходу до виховання, що передбачає вплив навчання на формування цінностей учнів через всі аспекти освітнього процесу. Цей підхід враховує значення педагогічного впливу не лише в класній кімнаті, але й у позаурочний час, взаємодію з батьками та оточенням. Таким чином, через нову концепцію школи формується систематичний процес виховання, що впливає на ціннісні орієнтири учнів.

Окрім того, вчителі початкових класів, як ключові фігури в освітньому процесі, є основними впливовими особистостями на формування академічної культури учнів. Зокрема, вони мають можливість впливати на цінності та переконання учнів через свій педагогічний вплив. Концепція «Нової української школи», ставлячи акцент на розвиток учителя як вихователя, надає вчителям засоби та підтримку для трансформації академічної культури в контексті формування цінностей учнів.

Отже, концепція «Нової української школи» не лише впливає на формування академічної культури вчителів початкових класів, але також сприяє наскрізному процесу виховання, що формує цінності та погляди учнів.

4. Децентралізація та ефективне управління, що надасть школі реальну автономію.

Децентралізація управління в освіті передбачає делегування більшої автономії та відповідальності на рівні шкіл. Це означає, що керівництво школи має більше можливостей для самостійного вибору стратегій навчання, організації освітнього процесу та формування корпоративної культури закладу. За допомогою цієї автономії школи можуть активно впливати на формування академічної культури вчителів початкових класів, створюючи сприятливі умови для їхнього професійного розвитку та творчого самовираження.

Концепція Нової української школи сприяє розвитку культури управління в освітніх закладах, зокрема, стимулює розвиток лідерських якостей у директорів та керівників шкіл. Підтримуючи ініціативи керівництва шкіл щодо вдосконалення освітнього процесу та створення сприятливого середовища для розвитку педагогічних працівників, ця концепція сприяє ефективному управлінню школою. Таке управління може бути ключовим чинником для формування академічної культури вчителів початкових класів, оскільки воно забезпечує необхідні ресурси, підтримку та напрямки для їхнього розвитку.

Отже, децентралізація управління в школі, що надає реальну автономію, та впровадження концепції «Нової української школи» можуть спільно впливати на формування академічної культури вчителів початкових класів шляхом створення сприятливого середовища для їхнього професійного зростання та творчого самовираження.

5. Педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками.

Академічна культура сприяє створенню атмосфери взаємодовіри та відкритості, де кожен учасник освітнього процесу має можливість висловлювати свої ідеї та думки, а також ділитися досвідом і знаннями. Це стимулює пізнавальний інтерес, сприяє розвитку критичного мислення та саморозвитку. Педагогіка, спрямована на партнерство між учасниками освітнього процесу, відповідає основним принципам академічної культури, таким як взаємовідповідальність, діалогічність та взаємоповага, що сприяє формуванню глибокого та цінного навчального досвіду для всіх учасників освітнього процесу.

6. Орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризм.

Академічна культура ставить за мету створення сприятливого середовища для розвитку кожної особистості, де кожен учасник освітнього процесу має можливість реалізувати свій потенціал. Дитиноцентризм у педагогіці покликаний забезпечити індивідуалізований підхід до кожної дитини, враховуючи її потреби, інтереси та здібності. Це сприяє формуванню в учнів позитивного ставлення до навчання, розвитку самоповаги та самооцінки. Орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, як складова академічної культури, сприяє створенню оптимальних умов для навчання та розвитку кожної особистості в освітньому закладі.

7. Нова структура школи, яка дає змогу добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя.

Нова структура школи призначена для створення сприятливого середовища для навчання та розвитку учнів з використанням сучасних методів та підходів. Академічна культура покликана забезпечити якісну освіту, що відповідає вимогам сучасного світу, та розвивати критичне мислення і творчі здібності учнів (Островська, 2020). Нова структура школи, спрямована на засвоєння нового змісту та розвиток компетентностей для життя, відповідає принципам академічної культури, таким як постійне вдосконалення та самовдосконалення, відкритість до нових ідей та інновацій. Це створює умови для всебічного розвитку особистості кожного учня і забезпечує йому необхідні знання та навички для успішного функціонування в сучасному суспільстві.

8. Справедливий розподіл публічних коштів, який забезпечує рівний доступ усіх дітей до якісної освіти.

Справедливий розподіл публічних коштів ґрунтується на підтримці принципів рівності та справедливості в освітній системі. Академічна культура визначається великою мірою тим, наскільки всі учасники освітнього процесу мають рівний доступ до можливостей навчання та розвитку. Справедливий розподіл публічних коштів в освіті сприяє зменшенню соціальних нерівностей і забезпеченню рівних умов для розвитку кожної дитини, незалежно від її матеріального стану чи соціального походження. Це

відповідає основним принципам академічної культури, таким як прозорість, відкритість та демократичність, і сприяє формуванню справедливого та гуманного суспільства, де кожна дитина має можливість розвиватися і реалізовувати свій потенціал.

9. Сучасне освітнє середовище, яке забезпечить необхідні умови, засоби та технології для навчання учнів, освітян, батьків не лише в приміщенні навчального закладу.

Сучасне освітнє середовище має сприяти розвитку інтелектуального та технологічного потенціалу всіх учасників освітнього процесу. Академічна культура прагне до того, щоб участь в освітньому процесі була доступною та комфортною для всіх, незалежно від їхнього місця знаходження. Сучасне освітнє середовище, яке використовує інноваційні технології, дозволяє здійснювати навчання, спілкування та співпрацю онлайн, що відповідає потребам сучасного суспільства і сприяє розвитку інформаційної грамотності та компетентності учасників освітнього процесу (Романюк, 2019). Такий підхід допомагає створити академічну культуру, яка орієнтована на постійний розвиток і вдосконалення, а також на підтримку відкритого обміну знаннями та досвідом між учасниками освітнього процесу, незалежно від їхнього місцезнаходження.

Аналіз концепції «Нової української школи» та її вплив на формування академічної культури вчителів початкових класів засвідчує, що ця культура виступає як основний керівний принцип, який визначає якість та спрямованість освітнього процесу. Вона сприяє створенню відкритого та взаємовідповідального середовища, де кожен учасник освітнього процесу має можливість висловлювати свої думки та ідеї, співпрацювати з іншими та розвиватися як особистість.

Академічна культура підтримує індивідуалізований підхід до навчання, ставлячи учня в центр освітнього процесу та забезпечуючи йому рівний доступ до освітніх можливостей. Вона сприяє створенню умов для постійного розвитку та самовдосконалення як учасників освітнього процесу, так і самої освітньої системи. Через підтримку академічної культури здійснюється справедливий розподіл ресурсів та можливостей, що дозволяє кожній дитині здобути якісну освіту та розвиватися відповідно до своїх здібностей та потреб. Такий підхід до освіти сприяє формуванню глибокого та цінного навчального досвіду для всіх учасників та сприяє побудові суспільства, яке базується на знаннях, толерантності та взаємоповазі.

Аналіз концепції «Нової української школи» є важливим кроком у розумінні та визначенні впливу цієї стратегії на формування академічної культури вчителів початкових класів, що дозволяє розглянути основні тенденції та завдання в контексті підготовки кваліфікованих педагогічних кадрів, які відповідають сучасним вимогам освітнього процесу.

1.3. Особливості підготовки майбутніх вчителів початкових класів в закладах вищої освіти

1.3.1. Зміст та методи підготовки майбутніх вчителів початкових класів у вищих навчальних закладах

Міжнародна стандартна класифікація освіти (ISCED), яка була впроваджена Міжнародним бюро освіти ЮНЕСКО 1997 р., визначає початкову освіту як таку, що «надає учням базову освіту з читання, письма й математики поряд з елементарним розумінням інших предметів, таких як історія, географія, природничі науки, суспільні науки, мистецтво і музика» (International Standard Classification of Education – ISCED 1997. (UNESCO, 1997 : 16). Довідник з міжнародних порівнянь в освіті зазначає, що «початкова освіта зазвичай розпочинається у віці 5, 6 або 7 років і триває від 4 до 6 років» (OECD, 2004 : 90). Хоча програми початкової освіти, як правило, не вимагають формальної освіти, все частіше майбутні учні беруть участь у дошкільних програмах, щоб підготуватися до вступу в початкову школу. Навчальні програми повинні забезпечувати базову освіту з читання, письма та математики, а також з історії, географії, природничих і суспільних наук, мистецтва та музики.

У Концепції розвитку педагогічної освіти в Україні (2017) визначено основні проблеми освітньої галузі й окреслено шляхи їхнього розв'язання. Зокрема, основними проблемами є рівень компетентності сучасних вчителів у визнанні та впровадженні освітніх реформ в Україні, а також суспільний запит на висококваліфікованих вчителів, перспективи розвитку суспільства та дисбаланс між глобальними технологічними інноваціями та чинною системою педагогічної освіти (Про затвердження плану впровадження Концепції розвитку педагогічної освіти, 2019). Метою Концепції розвитку педагогічної освіти є «вдосконалення системи педагогічної освіти для створення бази підготовки педагогічних працівників нової генерації, створення умов для залучення до педагогічної діяльності фахівців інших професій і забезпечення умов для становлення й розвитку сучасних альтернативних моделей безперервного професійного та особистісного розвитку педагогів, які, зокрема, стануть ключовою умовою впровадження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р.» (Про затвердження плану впровадження Концепції розвитку педагогічної освіти», 2019). Реформування педагогічної освіти має реалізуватися шляхом, який охоплює такі завдання:

1. Розробка сучасної моделі педагогічної професії у контексті суспільних потреб, перспектив економічного зростання країни та глобальних технологічних зрушень. Йдеться про необхідність розвитку нової концепції педагогічної професії, яка відповідатиме вимогам і потребам сучасного суспільства, враховуючи такі аспекти, як зміни в економіці країни та швидкі глобальні технологічні зрушення.

2. Трансформація вищої та професійної передвищої освіти в галузі педагогіки акцентує на потребі в адаптації системи вищої та професійної освіти для педагогічних спеціальностей, яка б відповідала сучасним вимогам, включаючи нові методи навчання, технології та підходи до педагогічної практики.

3. Визначення перспективних напрямків для постійного професійного зростання та підвищення кваліфікації педагогічних працівників призначене для розгляду необхідності визначення нових шляхів та можливостей для постійного розвитку педагогічних працівників, щоб вони могли вдосконалювати свої навички та знання відповідно до змін у суспільстві та освітніх технологіях.

Узагальнюючи, можна зазначити, що ці пункти вказують на необхідність адаптації педагогічної сфери до сучасних викликів і можливостей. Розробка нової моделі професії педагога, трансформація освітніх програм та постійний професійний розвиток визначаються як ключові шляхи для забезпечення ефективності освітнього процесу і відповідності його потребам сьогодення.

Нова українська школа – це ключова реформа Міністерства освіти і науки, головна мета якої – створити школу, у якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не лише знання, як це відбувається зараз, а й уміння застосовувати їх у повсякденному житті (Нова українська школа).

Ключова зміна для учнів згідно з Новою українською школою стосується підходів до навчання та змісту освіти. Замість запам'ятовування фактів і понять учні набуватимуть компетентностей – динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність. Тобто формується ядро знань, на яке будуть накладатись уміння цими знаннями користуватися, а також цінності й навички, що знадобляться випускникам української школи у професійному і приватному житті.

Концепція реалізації державної політики у реформуванні загальної середньої освіти «Нова українська школа» декларує зміни, які зумовлюють корективи до професії сучасного вчителя, адже реформування початкової школи передбачає: «нову роль учителя – не як єдиного наставника та джерела знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в

індивідуальній освітній траєкторії дитини. Відповідно до цього й прогнозується збільшення кількості моделей професійної підготовки вчителя» (Нова українська школа).

Удосконалення професіограми вчителя початкових класів передбачає перегляд його функціональних обов'язків з введенням нових елементів та використанням термінологічного арсеналу англоамериканських запозичень-синонімів, таких як коуч, фасилітатор, тьютор, модератор, у контексті освітнього простору України. Це пояснюється тим, що західна освітня система вже давно використовує дитино- та студентоцентризований підхід, а також педагогіку партнерства, тому нові ролі вчителя відзначаються англійськими запозиченнями.

Отже, сучасні педагогічні підходи сприяють підвищенню рівня компетентності та професіоналізму майбутніх вчителів початкових класів. Враховуючи швидкі зміни у суспільстві та технологіях, важливо також наголосити на необхідності оволодіння цифровими навичками та використання сучасних педагогічних інструментів. Процес підготовки майбутніх вчителів початкових класів у закладах вищої педагогічної освіти має сприяти розвитку їхнього педагогічного мислення та вміння створювати педагогічні стратегії. Цьому сприяє застосування ефективних педагогічних методів та прийомів в освітньому процесі, спрямованих на спрощення процесу прийняття рішень та підвищення інтелектуальної продуктивності учнів.

В Україні з вересня 2018 року учні початкової школи розпочали здобуття освіти за оновленим «Державним стандартом початкової освіти», який був затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року, № 87 (Державний стандарт початкової освіти, 2018). У цьому документі визначено, що головним завданням початкового навчання є формування учнями ключових компетентностей, таких як критичне мислення, комунікативність, та навички саморегуляції (Островська, 2020). Очевидно, що розвиток компетентної особистості учня можливий лише при належному рівні компетентностей вчителя. Компетентність визначається як інтелект, ефективна поведінка, особистісні здібності та наявність внутрішньої мотивації, яка визначається цінностями особистості і має важливе значення у формуванні компетентності. Рівень сформованості педагогічних компетентностей вчителя початкової школи визначається його кваліфікацією, що дозволяє йому успішно вирішувати педагогічні завдання, включаючи інтеграцію інноваційних методик навчання та використання сучасних засобів технологій в освітньому процесі.

Сучасна професійна діяльність майбутнього вчителя початкової школи ґрунтується, здебільшого, на його підготовці як висококваліфікованого спеціаліста, який ознайомлений із сучасними міжнародними стандартами освітнього процесу початкової освіти. Він

готовий до організації навчально-виховної діяльності, спрямованої на розвиток кожної учнівської особистості, а також їхню підготовку до різноманітних життєвих викликів. Ця підготовка передбачає формування педагогічної самосвідомості, широких педагогічних здібностей, а також здатності до інтеграції отриманих знань та професійно значущих якостей особистості. Підготовка майбутнього вчителя включає і особистісну складову (самосвідомість, інтерес до професії, мотивацію), і процесуальну (знання предмета та методики, вміння та навички), та активізує особистість для включення у професійну діяльність. Зокрема, це передбачає вміння використовувати сучасні педагогічні технології та інноваційні методики навчання, щоб ефективно впроваджувати навчальний матеріал та забезпечувати якісний розвиток учнів.

В аспекті вищезазначеного слід розглянути більш детально зміст категорії «компетентність». Вчені трактують компетентність як «інтегральну характеристику особистості, яка демонструє готовність і здатність на високому рівні виконувати службові та професійні обов'язки відповідно до теоретичних і практичних надбань, професійного й життєвого досвіду, а також інших чинників» (Бібік, 2015).

У Законі України «Про вищу освіту» (2014) поняття «компетентність» визначено як «динамічну комбінацію знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну й навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти». Додаткові дослідження також підтверджують, що компетентність може бути визначена як комплексна характеристика, яка включає не лише когнітивні аспекти, а й соціально-емоційні індикатори, що відображають рівень професійної підготовки та адаптивність до змін у сучасному суспільстві.

Н. Бібік зазначає, що «освітня компетентність – це вимога до освітньої підготовки, яка виражається сукупністю взаємопов'язаних смислових орієнтацій, знань, умінь, навичок і досвіду діяльності студента відносно певного кола об'єктів реальної дійсності, необхідних для здійснення особистісно і соціально значущої продуктивної діяльності (Бібік, 2015 : 8). Освітні компетентності «забезпечують комплексне досягнення освітніх цілей, відображають предметно-діяльнісну складову освіти, пов'язують її особистісний і соціальний смисли» (Бібік, 2015 : 8).

З огляду на те, що освітні компетентності постають структурними компонентами соціального досвіду та відповідними обов'язковими компонентами змісту освіти, вчені декларують компетентності, що утворюють ієрархічну систему. Компетентності в освіті можна розділити на кілька рівнів, кожен з яких відображає різні аспекти знань та навичок.

Перший рівень – ключові компетентності; він включає загальні, метапредметні або універсальні навички, які необхідні для успішної адаптації до сучасного життя та розвитку у різних сферах. Ці компетентності зазвичай стосуються критичного мислення, комунікації, співпраці, роботи в команді, самоорганізації та інших універсальних навичок, які можна застосовувати у різних контекстах.

Другий рівень – загальнопредметні компетентності, які відносяться до конкретних навчальних предметів або освітніх галузей. Ці компетентності охоплюють знання, уміння та навички, які характерні для певного кола предметів або галузей. Наприклад, математична компетентність може включати вміння розв'язувати математичні задачі, а компетентність з інформаційних технологій може включати навички роботи з комп'ютером та програмним забезпеченням.

Третій рівень – предметні компетентності, є підпорядкованими попереднім рівням і визначаються конкретними вимогами до навчальних предметів. Ці компетентності включають специфічні знання, уміння та навички, які стосуються конкретного предмета навчання. Наприклад, предметна компетентність з мови може включати вміння розуміти та використовувати граматичні правила, а компетентність з хімії може включати знання про хімічні реакції та їх властивості.

У контексті підготовки вчителів початкових класів ключові компетентності стають важливим аспектом, оскільки вони є фундаментальними для розвитку учнів на початковому етапі навчання. Основна характеристика ключових компетентностей полягає в тому, що вони є універсальними та можуть бути застосовані у різних контекстах і сферах життя. Вони сприяють розвитку критичного мислення, рефлексії та самовизначення учнів.

Для вчителів початкових класів це означає, що вони повинні мати глибоке розуміння ключових компетентностей та вміння їх відтворювати в освітньому процесі. Це включає розвиток учнівського критичного мислення, здатність до самовизначення та усвідомлення власної позиції, а також вміння ставити перед учнями завдання, які активізують їхні когнітивні та соціальні навички.

Підготовка вчителів початкових класів повинна забезпечувати їхню компетентність у використанні сучасних педагогічних методик та прийомів, які сприяють розвитку ключових компетентностей учнів. Також важливо, щоб вчителі були здатні створювати ситуації навчання, які відповідали б різноманітним потребам та індивідуальним особливостям кожного учня.

Н. Бібік вказує на те, що «оскільки ключові компетентності учнів формує вчитель, то він має володіти ними» (Бібік, 2014 : 124). На думку вченої, для вчителя початкової школи такими ключовими компетентностями постають:

1. Фахова компетентність включає ряд важливих аспектів. По-перше, це здатність до ефективної реалізації функцій професійної діяльності, що вимагає глибоких знань і вмінь в конкретній галузі. Вона передбачає застосування різноманітних засобів, прийомів та технологій, спрямованих на стимулювання освітнього процесу та формування мотивації учнів. По-друге, фахова компетентність виявляється в здатності вчителя визначати стратегічні, тактичні та оперативні цілі освітнього процесу (Біницька, 2018). Вчитель повинен бути здатним планувати та організовувати діяльність учнів з метою досягнення поставлених навчальних цілей. Крім того, важливо створювати сприятливі умови для успішного навчання та досягнення бажаних результатів.

2. Соціальна компетентність – спроможність до діяльності в суспільстві, взаємодії й діяльності у групі, команді. Що стосується підготовки вчителів початкових класів у контексті соціальної компетентності, то вона розкриває важливість впливу на успішну адаптацію учнів у суспільстві, формування їхньої спроможності взаємодіяти в групових та командних ситуаціях. Вона покликана розглянути як аспекти навчання, так і соціально-психологічні аспекти, допомагають вчителям ефективно розвивати учнівські навички співпраці, комунікації та спільної діяльності (Бровко, 2018).

3. Загальнокультурна компетентність – схильність до розвитку культури особистості та суспільства в різних аспектах.

В сучасному освітньому контексті загальнокультурна компетентність вчителя початкових класів є однією з найважливіших складових. Ця компетентність передбачає не лише знання і розуміння культурних цінностей, традицій та історії, але й уміння їх втілювати в практичну діяльність, сприяючи розвитку культури особистості учнів та суспільства в цілому.

Вчителі початкових класів відіграють ключову роль у формуванні загальнокультурної компетентності учнів, оскільки саме на цьому етапі формується основа загальної культурної свідомості. Вони мають створювати сприятливу атмосферу в класі, де кожен учень має можливість виявити свої таланти, вивчати культурні традиції та цінності різних народів, розвивати вміння толерантно співіснувати в мультикультурному середовищі.

Крім того, вчителі повинні бути активними учасниками культурно-освітнього процесу, постійно підвищувати свій рівень культурної грамотності та інтегрувати нові культурні практики в освітній процес (Біницька, 2018). Такий підхід сприяє не лише розвитку культурної компетентності вчителя, але і впливає на створення культурно насиченого середовища в школі, що сприяє загальному розвитку учнів та формуванню гармонійної особистості.

4. Здоров'язберігаюча (здоров'язбережна) компетентність – здатність до збереження власного здоров'я.

Сучасний світ ставить перед вчителями початкових класів нові завдання, серед яких особливе значення набуває здоров'язбереження учнів. Здоров'язбережна компетентність вчителя – це не лише знання основ здорового способу життя, але й уміння передавати ці знання учням у доступній формі, активно стимулюючи їх до здорового способу життя. Іншими словами, перед вчителями початкових класів стоїть завдання створення сприятливого середовища для здорового розвитку дітей, що охоплює не лише організацію фізичної активності та правильного харчування, але й психологічний комфорт, формування навичок психоемоційного саморегулювання, розвиток соціальної компетентності та вміння конструктивно вирішувати конфлікти.

Одним із ключових аспектів здоров'язбереження є превентивна діяльність вчителя. Це передбачає вчасне виявлення чинників, що негативно впливають на здоров'я дітей та вжиття заходів для їх усунення. Крім того, важливою є співпраця з батьками та іншими спеціалістами для забезпечення комплексного підходу до здоров'язбереження учнів.

Таким чином, здоров'язберігаюча компетентність вчителя початкових класів відіграє важливу роль у формуванні здорового способу життя учнів та сприяє їхньому повноцінному фізичному, психічному та соціальному розвитку.

5. Громадянська компетентність – спроможність до участі в суспільному житті країни, до захисту власних прав і свобод, виконання громадянських обов'язків. У сучасному світі громадянська компетентність вчителя початкових класів є однією з найважливіших складових їх професійної підготовки. Ця компетентність передбачає не лише знання законів, прав та обов'язків громадян, але й уміння передавати ці знання учням у доступній формі та стимулювати їх до активної участі в суспільному житті.

Вчителі початкових класів відіграють ключову роль у формуванні громадянської ідентичності учнів. Вони мають сприяти розвитку у дітей почуття власної гідності, поваги до прав і свобод інших людей, а також вміння захищати власні права та свободи. Крім того, вчителі повинні виховувати учнів у дусі демократії та толерантності, навчати їх мирному вирішенню конфліктів та спільному прийняттю рішень.

Одним із важливих аспектів громадянської компетентності вчителя є його власний приклад. Від вчителя залежить, як він сам дотримується законів і правил, як він реагує на порушення громадянських норм та як він взаємодіє з іншими членами суспільства.

Таким чином, громадянська компетентність вчителя початкових класів має велике значення для формування активних, відповідальних та свідомих громадян, які здатні

приймати участь у суспільному житті країни, захищати свої права та виконувати громадянські обов'язки.

6. Інформаційна компетентність – схильність до пошуку, опрацювання, збереження і створення інформації й обміну нею. У сучасному інформаційному суспільстві інформаційна компетентність вчителя початкових класів є однією з найбільш критичних складових їхньої професійної підготовки. Ця компетентність передбачає не лише знання основних принципів роботи з інформацією, але й уміння передавати ці знання учням та сприяти їхньому власному інформаційному розвитку.

Вчителі початкових класів мають створювати умови для ефективного пошуку, оцінювання, використання та створення інформації учнями (Біницька, 2018). Це включає використання різноманітних джерел інформації, навички аналізу та критичного мислення, а також вміння працювати з інформаційними технологіями. Крім того, інформаційна компетентність вчителя початкових класів включає і вміння створювати сприятливе інформаційне середовище в класі, де кожен учень має можливість здобувати, обробляти та ділитися знаннями.

Одним з ключових аспектів інформаційної компетентності вчителя є постійне самовдосконалення і вдосконалення своєї інформаційної грамотності, оскільки сфера інформаційних технологій постійно розвивається і змінюється.

Таким чином, інформаційна компетентність вчителя початкових класів має велике значення для успішного навчання та розвитку учнів, оскільки вона допомагає забезпечити їхнє інформаційне самовизначення та готовність до життя у сучасному інформаційному світі.

Узагальнюючи, зазначимо, що компетентності вчителів початкових класів є важливими аспектами їхньої професійної підготовки та впливають на якість навчання та розвиток учнів. Соціальна компетентність допомагає вчителям ефективно взаємодіяти з учнями та створювати позитивну атмосферу в класі. Загальнокультурна компетентність сприяє формуванню культурної свідомості учнів та розумінню різноманітності культур. Здоров'язберігаюча компетентність включає організацію занять фізичною активністю та психологічну підтримку для забезпечення здоров'я учнів. Громадянська компетентність сприяє розвитку в учнів почуття громадянської відповідальності та участі в суспільному житті. Інформаційна компетентність допомагає вчителям працювати з інформацією та розвивати навички критичного мислення учнів. Враховуючи ці компетентності, вчителі можуть створювати освітнє середовище, яке сприяє повноцінному розвитку кожного учня.

Підготовка майбутніх вчителів початкових класів у закладах вищої освіти вимагає комплексного підходу, який враховує сучасні тенденції у сфері освіти та потреби шкільної

практики (Біницька, 2018). Зміст і методи цієї підготовки націлені на розвиток професійних компетентностей, педагогічних навичок та особистісного зростання майбутніх педагогів.

Методи підготовки вчителів початкових класів у закладах вищої освіти включають різноманітні педагогічні практики, спрямовані на комплексне формування їхньої професійної компетентності. Лекції та семінари відіграють важливу роль у наданні студентам не лише теоретичних знань, але й стимулюють аналіз педагогічних проблем та вирішення кейсів у груповому форматі. Ці форми навчання сприяють розумінню основних концепцій та педагогічних тенденцій, а також розвитку критичного мислення студентів.

Практичні вправи, рольові ігри та педагогічні проекти є необхідною складовою підготовки вчителів. Вони дозволяють студентам отримувати практичний досвід управління класом, використовуючи різноманітні методи навчання та взаємодії з учнями. Ці активні форми навчання сприяють розвитку комунікативних навичок та вміння працювати в колективі.

Педагогічні проекти відіграють важливу роль у підготовці майбутніх вчителів, дозволяючи їм застосовувати теоретичні знання у практичних ситуаціях. Розробка та виконання педагогічних проектів сприяє розвитку творчого мислення, самостійності та ініціативності у студентів.

Крім того, велике значення надається практиці в школі, де студенти мають можливість спостерігати за роботою досвідчених вчителів, отримують можливість самостійно проводити уроки під керівництвом менторів. Це дозволяє їм отримати реальний досвід навчання та вчителювання, а також адаптувати свої підходи до різних педагогічних ситуацій.

Узагальнюючи можна зазначити, що цей комплексний підхід до підготовки майбутніх вчителів початкових класів дозволяє їм ефективно впроваджувати сучасні педагогічні підходи та методи у своїй професійній діяльності.

1.3.2. Визначення ролі вищої освіти у формуванні академічної культури майбутніх вчителів початкових класів

Вища освіта відіграє ключову роль у формуванні академічної культури майбутніх вчителів початкових класів, оскільки вона є основою для професійного та особистісного розвитку педагогічних кадрів. Роль вищої освіти у формуванні академічної культури майбутніх вчителів початкових класів може бути визначена наступним чином (рис. 1.2).

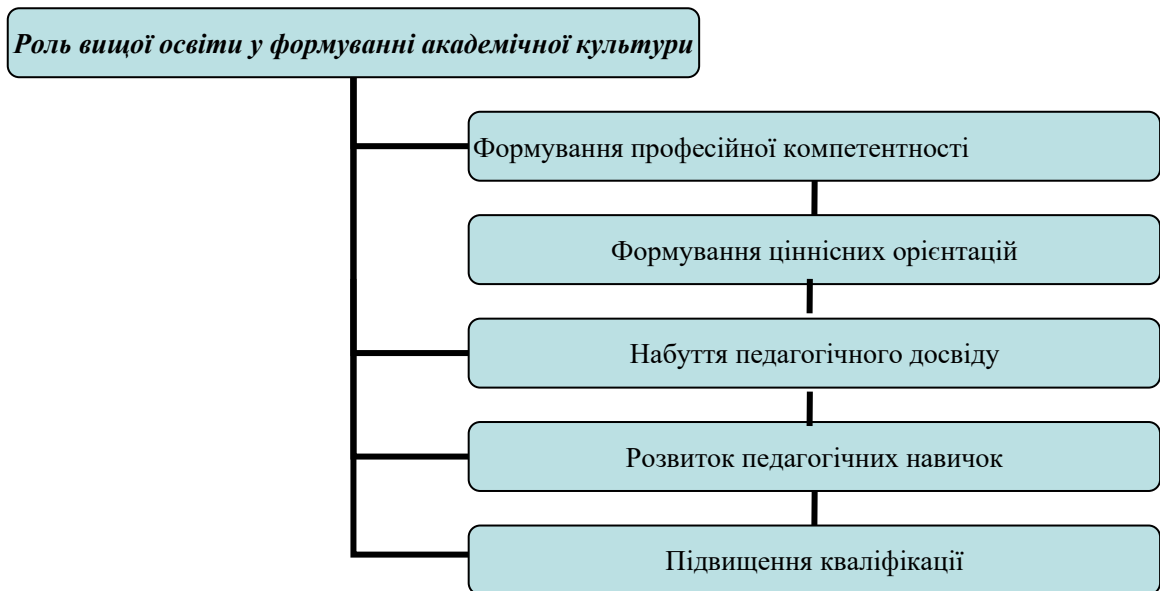

Рис. 1.2. Роль вищої освіти у формуванні академічної культури

Джерело: складено автором.

Вища освіта у сфері підготовки вчителів початкових класів відіграє ключову роль у формуванні академічної культури цих фахівців. Отримання *професійної освіти* в університетському середовищі надає майбутнім вчителям фундаментальні знання з педагогіки, психології та методики викладання, що є основою для їхньої діяльності в освітньому процесі.

Перше, що слід відзначити, це важливість фахової підготовки, яка дозволяє вчителям усвідомлено застосовувати педагогічні та психологічні знання у своїй роботі. Отримання теоретичних знань у різних аспектах педагогіки, таких як теорія навчання, психологія розвитку дитини, та методики викладання предметів, надає вчителям необхідний фаховий потенціал для реалізації освітніх завдань.

Другим важливим аспектом є розвиток аналітичних та критичних мисленнєвих здібностей у майбутніх вчителях. Вони навчаються аналізувати та оцінювати різноманітні педагогічні ситуації, виявляти та вирішувати проблеми, які виникають у процесі навчання та виховання.

Крім того, вища освіта сприяє формуванню вчителів як професіоналів з високою етичною культурою. Вони оволодівають принципами етичної поведінки у взаємодії з учнями, батьками, колегами та іншими учасниками освітнього процесу, що сприяє підвищенню авторитету професії та формуванню довіри до вчителя.

Отже, вища освіта надає майбутнім вчителям початкових класів не лише професійні знання, але й сприяє розвитку їхньої академічної культури, що є важливою передумовою для успішної та відповідальної професійної діяльності.

У контексті формування академічної культури вчителів початкових класів, принципове значення має можливість студентів здобувати *практичний досвід* під час педагогічної практики в школах. Цей аспект є ключовим у підготовці майбутніх вчителів, оскільки він сприяє розвитку їхніх педагогічних та міжособистісних компетентностей.

По-перше, педагогічна практика в школах дозволяє студентам отримати перші реальні враження від освітнього процесу. Вони мають можливість спостерігати за роботою вчителів у класі, а також самостійно проводити окремі уроки під керівництвом досвідчених менторів. Це дозволяє їм зрозуміти особливості організації уроків, взаємодії з учнями та ефективного управління класом.

По-друге, педагогічна практика сприяє розвитку навичок міжособистісної взаємодії. Студенти вивчають, як встановлювати позитивні взаємини з учнями, як ефективно спілкуватися з батьками, а також як побудувати конструктивні стосунки з колегами та адміністрацією школи. Крім того, педагогічна практика сприяє розвитку професійної самосвідомості студентів. Вони отримують зворотний зв'язок від менторів та спостерігають за своїм професійним зростанням під час навчання. Це дозволяє їм краще розуміти свої сильні та слабкі сторони та вдосконалювати свою педагогічну майстерність.

Отже, педагогічна практика в школах є важливим елементом формування академічної культури вчителів початкових класів. Вона допомагає студентам здобути не лише практичний досвід, але й розвивати важливі педагогічні та міжособистісні навички, необхідні для успішної професійної діяльності.

Вища освіта відіграє ключову роль у формуванні академічної культури вчителів початкових класів, сприяючи *розвитку різноманітних педагогічних навичок* та компетентностей, необхідних для успішної професійної діяльності.

По-перше, вища освіта надає студентам можливість оволодіти навичками планування уроків. Вони вивчають методики створення ефективних навчальних планів, що враховують потреби учнів, мету та зміст уроку, а також методи оцінювання успішності навчання.

По-друге, вища освіта сприяє розвитку навичок організації освітнього процесу. Студенти вивчають принципи створення стимулюючого освітнього середовища, уміння керувати часом та ресурсами, а також методи управління класом для підтримання дисципліни та сприяння активному навчанню.

По-третє, вища освіта допомагає майбутнім вчителям початкової школи розвивати навички роботи з різними типами учнів. Вони вивчають принципи інклюзивної освіти, адаптивні стратегії для роботи з учнями з різними потребами та здібностями, а також методи диференціації навчання для задоволення індивідуальних потреб учнів.

Нарешті, вища освіта сприяє використанню інноваційних методик навчання. Студенти отримують доступ до новітніх технологій та педагогічних інструментів, що дозволяє їм ефективно застосовувати інноваційні підходи до навчання та стимулювати активний і творчий розвиток своїх учнів (Романюк, 2019).

Отже, вища освіта є важливим чинником у формуванні академічної культури вчителів початкових класів, оскільки вона сприяє розвитку різноманітних педагогічних навичок та компетентностей, необхідних для успішного виконання їхніх професійних обов'язків.

Вища освіта відіграє важливу роль у формуванні академічної культури вчителів початкових класів, сприяючи розвитку ціннісних орієнтирів, які є основою для успішної професійної діяльності.

По-перше, вища освіта сприяє формуванню поваги до знань. Студенти отримують глибокі теоретичні знання з педагогіки, психології та методики викладання, що спонукає їх цінувати та поважати освітній процес як основний інструмент розвитку інтелекту та особистості (Біницька, 2018).

По-друге, вища освіта сприяє формуванню поваги до професії вчителя. Студенти отримують не лише педагогічні знання, але й відчувають відповідальність за майбутню роль вчителя, що сприяє формуванню в них певних ціннісних настанов та професійної самоідентифікації.

По-третє, вища освіта сприяє формуванню поваги до кожного учня. Студенти вивчають принципи інклюзивної освіти та розуміють важливість індивідуального підходу до кожного учня, що сприяє формуванню в них відкритого та толерантного ставлення до різних особистостей.

Нарешті, вища освіта сприяє розвитку вміння співпрацювати з колегами та батьками учнів (Бровко, Сопова, 2018). Студенти отримують можливість працювати в групах, виконувати спільні завдання та обмінюватися досвідом з іншими вчителями та батьками, що сприяє побудові партнерських відносин в освітньому середовищі.

Отже, вища освіта не лише надає студентам професійні знання та навички, але й сприяє формуванню ціннісних орієнтирів, які є важливими складовими академічної культури вчителів початкових класів.

Вища освіта відіграє визначну роль у формуванні академічної культури вчителів початкових класів, не лише надаючи їм базові знання та навички, але й створюючи передумови для подальшого *професійного розвитку та самоосвіти*.

По-перше, вища освіта відкриває студентам доступ до актуальної наукової інформації та передового досвіду в галузі педагогіки та методики викладання. Це надає їм

можливість оновлювати свої знання та удосконалювати свою методичну базу навіть після закінчення навчання у закладі вищої освіти.

По-друге, вища освіта спонукає вчителів до постійного самовдосконалення та підвищення кваліфікації. Студенти отримують навички самоорганізації та самоосвіти, що дозволяє їм вдосконалювати свої професійні компетенції та вирішувати нові педагогічні завдання.

По-третє, вища освіта виховує вчителів, які є відкритими до нових ідей та інновацій у сфері освіти. Вони вчаться адаптувати свої методи та підходи до потреб учнів та вимог сучасного освітнього процесу (Біницька, 2018; Романюк, 2019).

Отже, вища освіта є важливим елементом формування академічної культури вчителів початкових класів, оскільки вона стимулює їх до постійного саморозвитку та удосконалення, що сприяє підвищенню якості освіти та розвитку сучасного освітнього середовища.

Отже, вища освіта відіграє важливу роль у формуванні академічної культури майбутніх вчителів початкових класів, що забезпечує їхню готовність до професійної діяльності та успішну реалізацію у педагогічній сфері.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

Академічна культура у підготовці вчителів початкових класів є ключовою для їхнього успішного виконання професійних обов'язків. Вона охоплює знання теоретичних концепцій і практичних методів навчання, включаючи стратегії роботи з учнями різних рівнів здібностей. Професійна етика включає повагу до учнів, батьків та колег, а також дотримання етичних принципів у повсякденній практиці. Комунікаційні навички важливі для успішної взаємодії з учнями, їхніми батьками та іншими працівниками освітнього процесу. Вчителі також повинні бути готові до постійного самовдосконалення і професійного розвитку, оскільки це допомагає їм ефективно реагувати на зміни в освітній системі та потреби учнів. Всі ці аспекти сприяють формуванню вчителями стимулюючого освітнього середовища, яке сприяє успіху кожного учня.

Зміст підготовки вчителів початкових класів включає кілька ключових напрямків, що відображають комплексний підхід до формування їхньої професійної компетентності. По-перше, теоретичні знання є важливою основою у підготовці майбутніх вчителів. Вони засвоюють фундаментальні концепції педагогіки та психології, що дозволяє їм глибше розуміти принципи та закономірності навчання та виховання дітей молодшого шкільного віку.

По-друге, методична підготовка передбачає ознайомлення студентів з сучасними педагогічними підходами та методиками. Це включає вивчення інтерактивних технологій, роботу з різними типами учнів, а також диференційований підхід до навчання, що сприяє забезпеченню ефективності освітнього процесу.

По-третє, значна увага приділяється практичній роботі. Студенти мають можливість отримати практичний досвід роботи з учнями через відвідування шкіл, педагогічну практику та стажування під керівництвом досвідчених вчителів. Це дозволяє їм набувати не лише теоретичний, але й практичний досвід управління класом, організації уроків та взаємодії з учнями.

Нарешті, розвиток професійних компетентностей включає навички планування та організації освітнього процесу, адаптацію навчального матеріалу до потреб учнів, а також вміння ефективно управляти класом та створювати сприятливу навчальну атмосферу. Цей аспект підготовки спрямований на практичне застосування отриманих знань та навичок у реальних умовах освітнього процесу.

Методи підготовки вчителів початкових класів у закладах вищої освіти орієнтовані на забезпечення максимальної ефективності освітнього процесу та розвитку професійних навичок студентів. Використання різноманітних педагогічних практик, таких як лекції, семінари, практичні справи та педагогічні проекти, сприяє активному залученню студентів до освітнього процесу та розвиває їхні педагогічні здібності. Особлива увага приділяється практиці в школі, де студенти мають можливість отримати реальний досвід роботи з учнями та педагогічним колективом, що сприяє їхньому професійному зростанню. Цей комплексний підхід дозволяє майбутнім вчителям початкових класів отримати не лише теоретичні знання, але й практичні навички, необхідні для успішної професійної діяльності.

Академічна культура вчителів початкових класів формується завдяки комплексному впливу вищої освіти та практичної підготовки. Вища освіта забезпечує майбутніх вчителів не лише теоретичними знаннями, а й розвиває їх педагогічні та міжособистісні компетентності. Під час навчання студенти отримують практичний досвід роботи в школах, що сприяє формуванню практичних навичок та взаємодії з учнями та колегами. Крім того, вища освіта сприяє вихованню ціннісних орієнтацій, таких як повага до знань, професії та кожного учня. Не менш важливо, що вища освіта створює передумови для подальшої самоосвіти та підвищення кваліфікації вчителів, що дозволяє їм ефективно впроваджувати новітні педагогічні підходи та методи у своїй професійній діяльності.

РОЗДІЛ II

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

2.1. Вивчення педагогічних та психологічних аспектів впливу факторів середовища на формування академічної культури

Формування академічної культури майбутніх вчителів початкових класів є складним і багатогранним процесом, на який впливає безліч факторів. Важливу роль у цьому процесі відіграють як педагогічні, так і психологічні аспекти, що можна розділити на декілька основних категорій, кожна з яких має свої специфічні впливи на майбутніх вчителів (рис. 2.1).

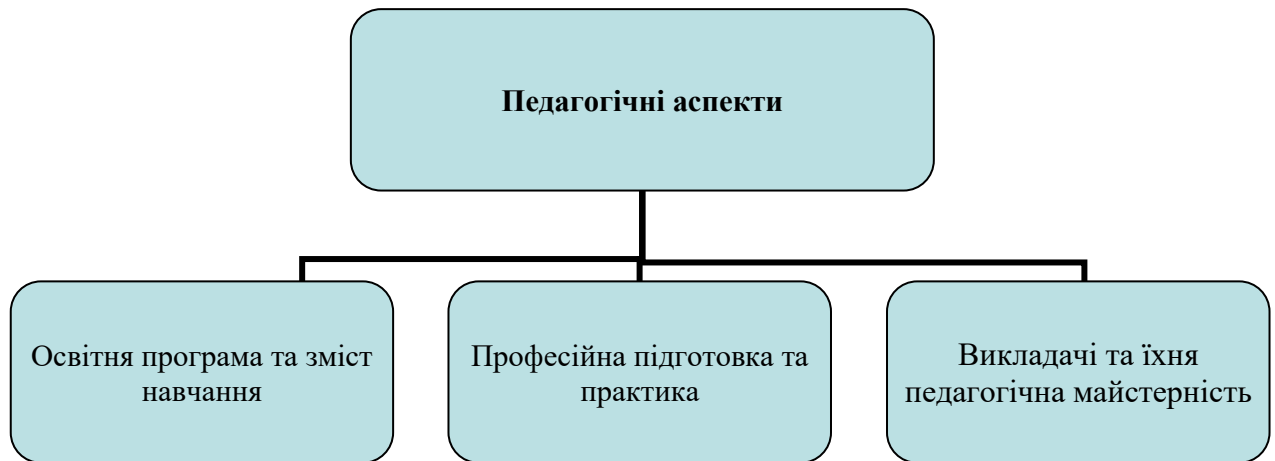

Рис. 2.1. Педагогічні аспекти впливу на майбутніх вчителів

Джерело: складено автором.

Освітня програма відіграє ключову роль у формуванні академічної культури майбутніх вчителів. Важливо, щоб вона включала як теоретичні знання, так і практичні навички, що дозволяють студентам зрозуміти основи педагогіки та психології. Вивчення новітніх методик навчання, інтеграція сучасних технологій в освітній процес, а також акцент на інклюзивну освіту сприяють розвитку академічної культури.

Дослідження показують, що добре структурована освітня програма, яка поєднує теорію і практику, сприяє глибшому розумінню навчального матеріалу та підвищує професійну компетентність майбутніх вчителів (Shulman, 1987).

Освітня програма включає відповідні компоненти (рис. 2.2).

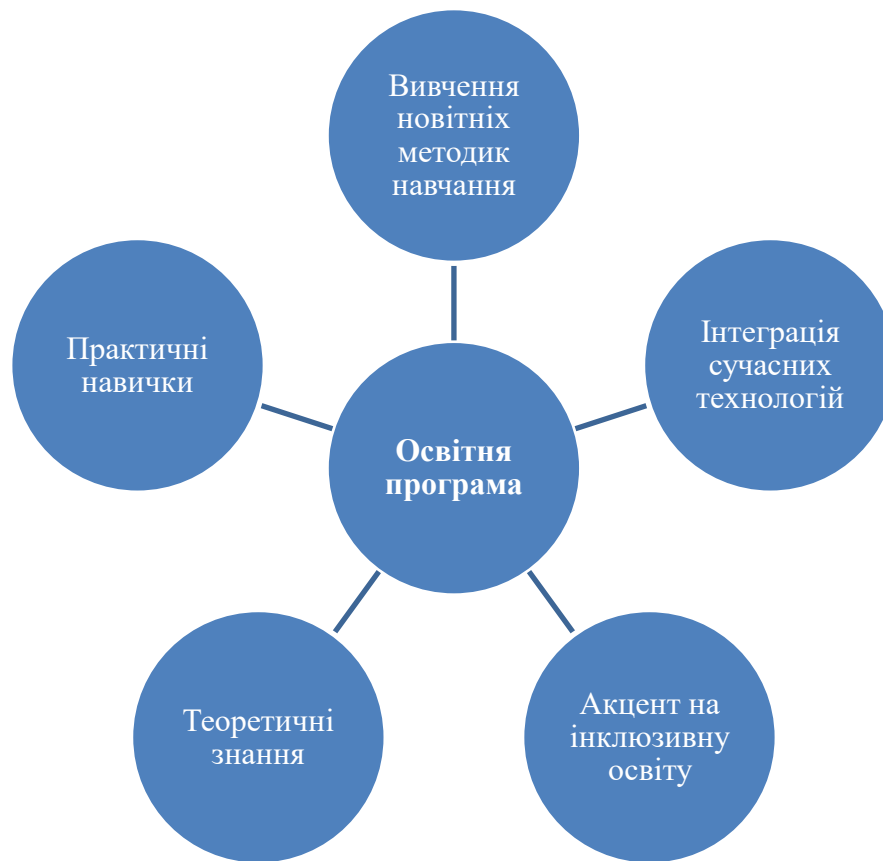

Рис. 2.2. Особливості освітньої програми

Джерело: складено автором.

Теоретичні знання: теоретичні курси повинні охоплювати основи педагогіки, психології розвитку, дидактики та методики викладання. Такі знання формують базис, на якому будується педагогічна практика. Наприклад, теорія конструктивізму, запропонована Жаном Піаже, надає розуміння того, як діти навчаються, що дозволяє вчителям розробляти ефективні стратегії навчання (Piaget, 2011).

Практичні навички: практичні компоненти навчання включають педагогічну практику, стажування та моделювання навчальних ситуацій. Це допомагає студентам застосовувати теоретичні знання на практиці, розвивати навички класного управління, ефективного спілкування з учнями та колегами. Дослідження засвідчують, що вчителі, які проходять тривалу педагогічну практику, краще адаптуються до реальних умов роботи та демонструють вищий рівень професійної майстерності (Darling-Hammond, 2006).

Вивчення новітніх методик навчання: інноваційні методики, такі як інтерактивне навчання, проблемно орієнтоване навчання (PBL) та дистанційне навчання, повинні бути інтегровані в освітню програму. Використання таких методик сприяє розвитку критичного мислення, творчого підходу до вирішення завдань та адаптивності до змін в освітньому середовищі (Hmelo-Silver, 2004).

Інтеграція сучасних технологій: сучасні технології, включаючи цифрові платформи для навчання, віртуальні лабораторії та освітні додатки, розширюють можливості навчання та роблять його більш доступним та ефективним. Впровадження технологій в освітній процес не тільки покращує технічні навички студентів, але й сприяє формуванню інформаційної культури та медіаграмотності (Mishra & Koehler, 2006).

Акцент на інклюзивну освіту: інклюзивна освіта передбачає створення навчального середовища, де кожна дитина, незалежно від її індивідуальних особливостей, може здобувати якісну освіту. Важливо, щоб майбутні вчителі здобували знання та навички з інклюзивної педагогіки, які дозволять їм ефективно працювати з дітьми з особливими освітніми потребами. Це включає розробку індивідуальних освітніх планів (ІОП), використання диференційованих методів навчання та створення підтримуючої атмосфери в класі (Florian & Black-Hawkins, 2011).

Отже, сучасна освітня програма повинна бути багатогранною і динамічною, відображати сучасні тенденції в освіті та забезпечувати майбутніх вчителів необхідними знаннями та навичками для успішної професійної діяльності.

Практична підготовка є важливим компонентом освітнього процесу (рис. 2.3). Студенти повинні мати можливість застосовувати отримані знання на практиці під керівництвом досвідчених педагогів. Практичний досвід дозволяє майбутнім вчителям розвивати педагогічну майстерність, навички комунікації та взаємодії з учнями. Дослідження підтверджують, що практична підготовка значно покращує готовність студентів до професійної діяльності, оскільки дозволяє їм розвивати критично важливі педагогічні навички (Darling-Hammond, 2016).

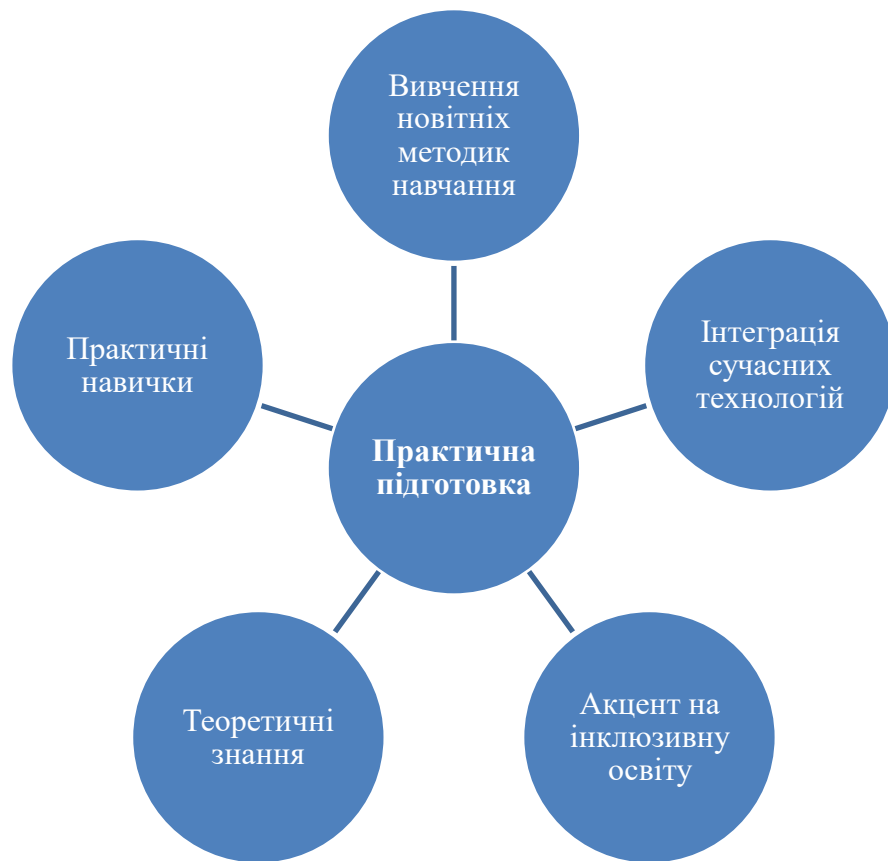

Рис. 2.3. Особливості практичної підготовки

Джерело: складено автором.

Практична підготовка охоплює ряд складових:

1. Навички комунікації та взаємодії: навички ефективної комунікації з учнями, батьками та колегами є критично важливими для успішної роботи вчителя. Практичний досвід у школі допомагає студентам розвивати ці навички, що включає вміння слухати, чітко передавати інформацію та вирішувати конфлікти. Дослідження показують, що вчителі, які пройшли через інтенсивну практичну підготовку, демонструють вищу ефективність у взаємодії з учнями (Pianta et al., 2018).

2. Формування професійної ідентичності: практична підготовка допомагає майбутнім вчителям сформувати свою професійну ідентичність. У процесі взаємодії з учнями та колегами, студенти можуть визначити свої сильні та слабкі сторони, професійні інтереси та цінності. Це сприяє розвитку усвідомленого ставлення до професії та бажання постійно вдосконалюватись (Beauchamp & Thomas, 2009).

3. Розвиток рефлексивного мислення: рефлексія є важливою складовою педагогічної діяльності, що дозволяє вчителям аналізувати власний досвід, виявляти помилки та знаходити шляхи їх виправлення. Практична підготовка надає студентам можливість регулярно займатися рефлексією під час обговорення своєї роботи з наставниками та

однолітками. Це сприяє розвитку критичного мислення та професійного самовдосконалення (Schön, 1987).

4. Підготовка до реальних умов праці: практична підготовка дозволяє студентам краще зрозуміти реалії роботи вчителя, включаючи адміністративні обов'язки, роботу з батьками та участь у шкільному житті. Цей досвід допомагає їм адаптуватися до шкільного середовища, розвинути організаційні навички та ефективно планувати свій час (Darling-Hammond et al., 2005).

Отже, практична підготовка є невід'ємною складовою освітнього процесу, яка забезпечує майбутніх вчителів необхідними навичками та досвідом для успішної професійної діяльності. Вона сприяє розвитку комунікативних здібностей, професійної ідентичності та рефлексивного мислення, що є основою академічної культури.

Викладачі, які є наставниками для студентів, значною мірою впливають на їх академічну культуру. **Професійність, компетентність та особистий приклад викладачів** стимулюють студентів до самовдосконалення та активної участі в освітньому процесі. Важливо, щоб викладачі володіли сучасними методами навчання, були відкриті до нових ідей та інновацій.

Наукові дослідження з педагогіки підкреслюють, що викладачі, які є наставниками для студентів, мають значний вплив на формування їх академічної культури. Згідно з дослідженнями, проведеними університетами, викладачі, які виявляють високий рівень професійності та компетентності, не лише сприяють активізації освітнього процесу, а й мотивують студентів до самовдосконалення.

На додаток, наукова література у сфері педагогічних наук підтверджує, що ефективність викладання суттєво залежить від того, наскільки викладачі вміють застосовувати сучасні методи навчання. Дослідження показують, що викладачі, які активно використовують інноваційні педагогічні підходи, сприяють не лише засвоєнню знань студентами, але і розвитку їх критичного мислення та аналітичних навичок.

Слід зазначити, що наукові дані також свідчать про те, що важливою складовою академічної культури є відкритість викладачів до нових ідей та підходів. Викладачі, які демонструють цю властивість, створюють стимул для студентів досліджувати нові концепції та розвивати творчий підхід до вивчення предметів.

Отже, окреслений педагогічний підхід сприяє не лише академічному розвитку, а й формуванню гнучкості та адаптивності у студентів, що є ключовими компетентностями у сучасному світі.

Як вище зазначалося, психологічний аспект є не менш важливим, ніж педагогічний в аспекті формування академічної культури майбутніх вчителів початкових класів. Він

охоплює мотивацію до навчання, психологічний клімат у закладі освіти, інтеграцію психологічної підтримки, особистісний розвиток та саморефлексію. Розглянемо більш детально кожен з компонентів (рис. 2.4).

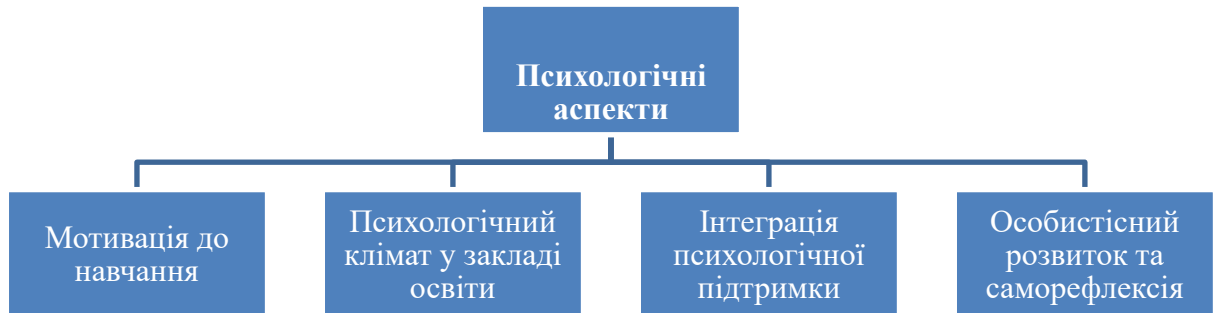

Рис. 2.4. Психологічні аспекти мотивації до навчання

Джерело: складено автором.

Мотивація є одним із ключових факторів, що впливають на успішність навчання та формування академічної культури. Важливо створити умови, за яких студенти будуть мотивовані до активного засвоєння знань. Це може включати як внутрішню мотивацію (особисті цілі, інтерес до предмета), так і зовнішню (заохочення, підтримка з боку викладачів та однолітків).

Зважаючи на наукові дослідження у галузі психології та педагогіки, можна виділити наступні пункти щодо мотивації студентів та їх успішності в навчанні:

1. Роль мотивації в успішності навчання: дослідження переконливо демонструють, що мотивація є одним із найважливіших факторів, що впливають на успішність навчання. Студенти, які мають високий рівень мотивації, виявляють більшу зацікавленість у предметі, більшу внутрішню дисципліну та більший нахил до активної участі в освітньому процесі.

2. Джерела мотивації: мотивація може виникати з різних джерел. Внутрішня мотивація зазвичай походить від особистих цілей, інтересу до предмета чи бажання самовдосконалення. Зовнішня мотивація може бути спровокована зовнішніми стимулами, такими як заохочення від викладачів, підтримка однолітків або зовнішні нагороди за успіхи в навчанні.

3. Роль викладачів у стимулюванні мотивації: важливою є роль викладачів у створенні умов, що сприяють мотивації студентів. Позитивне ставлення викладачів, їхня підтримка та заохочення можуть суттєво підвищити мотивацію студентів до навчання.

4. Створення стимулюючого навчального середовища: дослідження підтверджують, що стимулююче навчальне середовище, яке сприяє виникненню внутрішньої мотивації,

може бути ключовим для успішного навчання. Це може включати застосування методів навчання, які активізують інтерес та розвивають критичне мислення у студентів.

Розуміння цих пунктів дозволить викладачам та освітнім інституціям ефективніше створювати умови для розвитку мотивації студентів та підвищення їхньої успішності в навчанні.

Позитивний психологічний клімат сприяє розвитку академічної культури (рис. 2.5). Важливо, щоб студенти відчували підтримку та розуміння з боку викладачів і однокурсників. Позитивна атмосфера сприяє відкритості, взаємній допомозі та обміну знаннями.

Рис. 2.5. Позитивний психологічний клімат студентів

Джерело: складено автором.

Вона охоплює наступні складові:

1. Підтримка з боку викладачів включає:

- Індивідуальний підхід, адже викладачі педагогічних дисциплін, які враховують індивідуальні потреби та здібності студентів, сприяють розвитку їхніх педагогічних навичок та формуванню професійної ідентичності.

- Зворотний зв'язок, тому що регулярний конструктивний зворотний зв'язок допомагає майбутнім вчителям розвивати рефлексивні навички та вдосконалювати свої методи викладання.

- Доступність, оскільки викладачі, які є доступними для консультацій, створюють атмосферу довіри, що сприяє глибшому розумінню педагогічних методів і принципів.

2. Підтримка з боку однокурсників охоплює:

- Групову роботу, тому що співпраця у групах під час виконання педагогічних проєктів та практичних занять розвиває командні навички, що важливо для майбутніх вчителів.

- Соціальні зв'язки, адже дружні стосунки між студентами забезпечують емоційну підтримку, знижують рівень стресу та підвищують мотивацію до навчання і професійного розвитку.

- Навчальні групи, оскільки спільна робота над підготовкою до уроків, обмін методичними матеріалами та педагогічним досвідом сприяє кращому засвоєнню знань та підвищенню кваліфікації.

3. Позитивна атмосфера в закладі освіти реалізується:

- Безпечним середовищем, адже відомо, що відсутність страху перед помилками та критикою стимулює майбутніх вчителів до активної участі в обговореннях і експериментах з новими методами навчання.

- Відкритістю до нових ідей, оскільки створення середовища, де кожна думка цінується, сприяє розвитку креативного мислення та заохочує студентів ділитися своїми педагогічними ідеями.

- Взаємною повагою, де культура поваги до думок та інтересів інших сприяє гармонійним стосункам у колективі, що є важливим для формування професійних педагогічних якостей.

4. Взаємна допомога та обмін знаннями охоплює:

- Тьюторство та менторство, коли студенти старших курсів або молоді вчителі, які допомагають молодшим колегам, сприяють їхній швидшій адаптації до педагогічної діяльності та підвищенню професійних компетенцій.

- Інтерактивне навчання, тобто використання методів, що стимулюють взаємодію, таких як дебати, дискусії та групові проєкти, сприяє активному обміну педагогічними знаннями та досвідом.

- Позакласну діяльність, оскільки участь у педагогічних клубах, семінарах та інших заходах розширює педагогічний кругозір студентів та сприяє формуванню міцних професійних зв'язків.

Таким чином, позитивний психологічний клімат у закладі освіти відіграє ключову роль у формуванні академічної культури майбутніх вчителів. Він забезпечує умови для всебічного розвитку, професійного зростання та підготовки компетентних педагогів, здатних створювати сприятливу навчальну атмосферу для своїх майбутніх учнів.

Надання *психологічної підтримки* студентам є важливим елементом в освітньому процесі, що включає роботу з психологами, проведення тренінгів та семінарів з розвитку особистісних якостей, управління стресом, розвиток емоційної інтелігенції. Слід зазначити, що такі заходи сприяють не лише академічному, але й особистісному зростанню студентів (рис. 2.6).

Рис. 2.6. Особливості психологічної підтримки студентів

Джерело: складено автором.

Особливості психологічної підтримки студентів включають такі аспекти як:

1. Робота з психологами – це:

- Індивідуальні консультації, під час яких психологи допомагають студентам розв'язувати особисті проблеми, пов'язані з навчанням, особистими стосунками або емоційним станом, що сприяє загальному покращенню їхнього психічного здоров'я.

- Групова терапія, тобто групова робота під керівництвом психолога допомагає студентам знайти підтримку серед однолітків, вивчати нові методи взаємодії та розвивати соціальні навички.

- Психологічні тренінги, на яких психологи проводять спеціалізовані тренінги, спрямовані на подолання стресу, розвиток саморегуляції та формування здорових звичок.

2. Проведення тренінгів з розвитку особистісних якостей охоплює:

- Самоусвідомлення та саморозвиток завдяки тренінгам, що спрямовані на підвищення самоусвідомлення, які допомагають студентам краще розуміти свої сильні та слабкі сторони, ставити реалістичні цілі та працювати над особистісним розвитком.

- Лідерство та командна робота реалізується за допомогою програми розвитку лідерських якостей і навичок роботи в команді, що сприяють формуванню відповідальності, ініціативності та вмінню ефективно співпрацювати з іншими.

- Комунікативні навички, які розвиваються під час тренінгів та допомагають студентам вдосконалювати вміння вести переговори, вирішувати конфлікти та ефективно спілкуватися в різних соціальних контекстах.

3. Управління стресом включає:

- Техніки релаксації, на яких студентам пропонуються різні техніки релаксації, такі як медитація, дихальні вправи та йога, які допомагають знизити рівень стресу та покращити загальне самопочуття.

- Стрес-менеджмент – тренінги з управління стресом вчать студентів розпізнавати симптоми стресу, розробляти стратегії його подолання та застосовувати методи профілактики емоційного вигорання.

- Тайм-менеджмент, тобто навчання ефективного управління часом допомагає студентам зменшити стрес, пов'язаний з академічним навантаженням, та покращити продуктивність.

4. Розвиток емоційної інтелігенції реалізується за допомогою:

- Розпізнавання емоцій: Тренінги з розвитку емоційної інтелігенції допомагають студентам краще розуміти власні емоції та емоції інших, що сприяє підвищенню емпатії та покращенню міжособистісних стосунків.

- Регулювання емоцій полягає в тому, що студенти навчаються ефективних методів регулювання власних емоцій, які допомагають зменшити емоційні реакції на стресові ситуації та підвищити психологічну стійкість.

- Побудови здорових стосунків на заняттях, які спрямовані на розвиток навичок побудови та підтримки здорових міжособистісних стосунків та які сприяють створенню сприятливого соціального середовища.

5. Сприяння академічному та особистісному зростанню ґрунтується на:

- Академічній підтримці, тобто психологічна підтримка допомагає студентам подолати академічні труднощі, підвищити мотивацію до навчання та покращити навчальні результати.

- Підвищенні самооцінки реалізується за допомогою програми підтримки, яка допомагає студентам розвивати впевненість у собі, що є важливим для особистісного та професійного зростання.

- Балансі між навчанням та особистим життям полягає у навчанні управління часом та ресурсами, що сприяє досягненню балансу між навчальними обов'язками та особистим життям і є ключовим аспектом для загального благополуччя студентів.

Таким чином, надання психологічної підтримки студентам є важливим елементом освітнього процесу. Вона сприяє не лише покращенню академічних результатів, але й всебічному особистісному розвитку студентів, допомагаючи їм стати більш стійкими, усвідомленими та успішними у своїй майбутній професійній діяльності.

Саморефлексія та особистісний розвиток є важливими компонентами академічної культури. Важливо, щоб студенти мали можливість аналізувати свій власний досвід, усвідомлювати свої сильні та слабкі сторони, ставити особисті та професійні цілі. Очевидно, що це сприяє формуванню відповідального ставлення до навчання та професійного зростання (рис. 2.7).

Рис. 2.7. Саморефлексія та особистісний розвиток студентів

Джерело: складено автором.

Особливості саморефлексії та особистісного розвитку студентів включають:

1. Аналіз власного досвіду охоплює:

- Ведення рефлексивних журналів, яке допомагає студентам аналізувати свій навчальний досвід, розуміти, які методи працюють найкраще, і робити висновки для майбутніх завдань.

- Спільне обговорення досвіду у групах сприяє обміну думками та отриманню зворотного зв'язку, що допомагає студентам краще зрозуміти себе та свої навчальні підходи.

- Аналіз помилок, під час якого студенти вчаться розглядати свої помилки як можливість для навчання і розвитку, що сприяє формуванню позитивного ставлення до невдач і підвищенню стійкості.

2. Усвідомлення своїх сильних та слабких сторін відбувається за рахунок:

- Самооцінки за допомогою різних методик (опитувальників, тестів, рефлексивних завдань), які допомагають студентам виявити свої сильні сторони та зони для розвитку.

- Зворотного зв'язку від викладачів і однокурсників, адже регулярний зворотний зв'язок від інших допомагає студентам об'єктивніше оцінювати свої досягнення і недоліки.

- Особистісних проєктів, тому що робота над індивідуальними проєктами дозволяє студентам виявляти свої таланти та інтереси, що сприяє розвитку самосвідомості.

3. Ставлення особистих та професійних цілей передбачає:

- Кар'єрне планування, тобто студентам надаються інструменти для кар'єрного планування, які допомагають визначити професійні цілі та розробити шляхи їх досягнення.

- Менторство – програми менторства допомагають студентам отримати підтримку та поради від більш досвідчених колег, що сприяє чіткішому формулюванню цілей.

- Особисті плани розвитку, де студенти визначають свої цілі, кроки для їх досягнення та засоби оцінки прогресу.

4. Формування відповідального ставлення до навчання реалізується за допомогою:

- Самодисципліни через управління часом, планування освітнього процесу та виконання зобов'язань, що допомагає студентам бути більш організованими та продуктивними.

- Відповідальності за власне навчання: студенти вчаться брати відповідальність за свої навчальні результати, що включає активну участь в освітньому процесі та використання ресурсів для досягнення успіху.

- Етичної поведінки, тобто виховання етичних цінностей і принципів академічної чесності сприяє відповідальному ставленню до навчання і до майбутньої професійної діяльності.

5. Професійне зростання охоплює:

- Безперервне навчання, тобто студенти заохочуються до постійного оновлення знань і навичок через участь у конференціях, семінарах, вебінарах та інших формах професійного розвитку.

- Практичний досвід, що включає практичні компоненти в освітній процес, такі як стажування, волонтерство або проєктна робота, яка допомагає студентам розвивати практичні навички й професійні компетентності.

- Рефлексію професійної діяльності, яка допомагає студентам усвідомлювати свої досягнення, визначати напрямки для подальшого розвитку і вдосконалення.

Таким чином, саморефлексія та особистісний розвиток постають важливими компонентами академічної культури. Вони сприяють формуванню відповідального ставлення до навчання, допомагають студентам ставити та досягати особистих і професійних цілей, а також забезпечують основу для їхнього всебічного розвитку та успіху в майбутній кар'єрі.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що формування академічної культури майбутніх вчителів початкових класів залежить від комплексної взаємодії педагогічних та психологічних факторів. Важливо забезпечити гармонійне поєднання теоретичного та практичного навчання, створити сприятливі умови для мотивації та розвитку особистості, а також надати необхідну підтримку у процесі професійного становлення.

2.2. Аналіз впливу сучасних технологій та інновацій у вищій освіті на процес формування академічної культури

Дослідження того, як сучасні технології та інновації у вищій освіті впливають на процес формування академічної культури засвідчує, що впровадження електронних ресурсів змінює традиційні підходи до навчання, збільшуючи доступність знань з усіх куточків світу. Використання інтерактивних додатків дозволяє активізувати освітній процес, зміцнюючи інтерес студентів до вивчення предметів. Окрім того, розвиток віртуальних лабораторій зменшує потребу в матеріальних ресурсах, зберігаючи при цьому високий рівень наукового експерименту. Науковці стверджують, що застосування інноваційних методів оцінки знань змінює підхід до оцінювання результатів навчання, звертаючи увагу на практичні навички та креативність (Бровко, 2018).

Очевидно, що розширення мережі співпраці з іноземними закладами вищої освіти збільшує можливості для міжнародного обміну досвідом та підготовки конкурентоспроможних фахівців. Впровадження інтерактивних додатків змінює традиційні підходи до навчання, зміцнюючи інтерес студентів до вивчення предметів. Зі свого боку, розвиток віддалених форм навчання зменшує географічні бар'єри, збільшуючи різноманіття учасників освітнього процесу, а використання інструментів штучного інтелекту допомагає у вирішенні складних наукових задач, стимулюючи розвиток нових напрямків досліджень.

Фахівці з методики наполягають, що впровадження інноваційних підходів до управління освітнім процесом змінює моделі організації навчання, збільшуючи ефективність використання ресурсів (Романюк, 2019). Як засвідчили останні події в Україні та світі, розвиток інфраструктури для підтримки онлайн-освіти збільшує можливості для дистанційного навчання, розширюючи доступ до якісної освіти.

Вивчивши наукову літературу, присвячену впливу сучасних технологій та інновацій у вищій освіті на процес формування академічної культури, доходимо висновку, що він складається з таких елементів (рис. 2.8):

Рис. 2.8. Вплив сучасних технологій та інновацій у вищій освіті на процес формування академічної культури

Джерело: складено автором.

1. Доступ до інформації.

Сучасні технології надають студентам можливість доступу до величезних масивів інформації, включаючи електронні книги, наукові статті, онлайн-курси та відеолекції. Це сприяє розвитку самоосвітніх навичок і формує культуру безперервного навчання. Сучасні технології, такі як Інтернет та інформаційні системи, значно розширили доступ студентів до різноманітних джерел знань, що охоплює електронні бібліотеки, наукові бази даних, вебсайти закладів вищої освіти та інші освітні платформи, які містять електронні книги, наукові статті, онлайн-курси та відеолекції. При цьому, студентам відкриваються нові можливості для самостійного вивчення і поглиблення знань у різних сферах. Завдяки цьому ресурсному різноманіттю, вони можуть самостійно обирати та вивчати матеріали згідно зі своїми інтересами та потребами. Відкритий доступ до актуальних та різноманітних інформаційних ресурсів сприяє розвитку самоосвітніх навичок студентів, їх здатності до критичного мислення, аналізу та оцінки інформації.

Крім того, постійний доступ до онлайн-ресурсів формує культуру безперервного навчання, що стає важливою складовою академічної культури. Студенти усвідомлюють, що навчання не обмежується лише класичними аудиторними заняттями, але є постійним процесом, що відбувається на всіх етапах їхнього життя. Таким чином, сучасні технології сприяють не лише розвитку освіти, а й культурному зростанню та самореалізації особистості.

Використання онлайн-платформ для обміну навчальними матеріалами та співпраці має значний вплив на формування академічної культури студентів. Це сприяє створенню відкритого середовища, в якому відбувається активний обмін знаннями та досвідом між учасниками освітнього процесу.

Онлайн-платформи надають можливість студентам обмінюватися навчальними матеріалами, які вони створюють або знаходять у мережі, з іншими учасниками освітнього процесу. Це включає завдання, презентації, документи, відеоматеріали та інші ресурси, які допомагають у розумінні та осмисленні вивчених матеріалів. Очевидно, що спільна робота на онлайн-платформах сприяє колективному навчанню та співпраці між студентами. Вони можуть обговорювати та аналізувати матеріали разом, вирішувати завдання, ділитися власними дослідженнями та знаннями, що стимулює взаємодопомогу, взаємне вчителювання та взаємопідтримку серед учасників освітнього процесу.

Таким чином, використання онлайн-платформ сприяє створенню відкритої академічної культури, де студенти активно діляться знаннями та досвідом. Це сприяє розвитку колективної інтелектуальної культури, підвищує мотивацію до навчання та сприяє загальному підвищенню якості освіти.

2. Інтерактивні методи навчання.

Інноваційні методи навчання, такі як використання віртуальних лабораторій та симуляцій, відіграють важливу роль у підвищенні якості освіти та розвитку академічної культури студентів. Зазначені методи надають можливість студентам отримати практичний досвід та використовувати теоретичні знання в безпечному і контрольованому середовищі, що максимально наближене до реального.

Віртуальні лабораторії дозволяють здобувачам вищої освіти відтворити різноманітні експерименти та дослідження у віртуальній обстановці. Завдяки цьому, вони можуть експериментувати з різними параметрами, спостерігати за результатами та аналізувати отримані дані без ризику для їх здоров'я або навколишнього середовища. Без сумніву, це сприяє глибшому розумінню предмета та формуванню критичного мислення, оскільки студенти можуть ефективно експериментувати та вирішувати проблеми у віртуальній реальності.

Методисти наголошують, що симуляції є потужним інструментом для навчання, оскільки вони дозволяють здобувачам освіти практикувати навички та реагувати на різноманітні сценарії у безпечному віртуальному середовищі. Такий методичний підхід сприяє підвищенню впевненості студентів у власних навичках та збільшенню зацікавленості у навчанні.

Отже, використання інноваційних методів навчання, таких як віртуальні лабораторії та симуляції, не лише сприяє підвищенню якості освіти, але й розвитку академічної культури студентів шляхом створення сприятливого середовища для активного та практичного навчання.

Варто згадати й про використання гейміфікаційних елементів у навчанні майбутніх вчителів, які мають величезний потенціал у розвитку їхньої академічної культури й професійних навичок. Окреслений підхід стимулює студентів до активної участі у навчанні та підвищує їхню мотивацію до вивчення складних тем. Окрім того, гейміфікація навчання сприяє залученню студентів до процесу, оскільки вона перетворює навчання на цікаву та захопливу гру. Ігрові елементи, такі як бали, досягнення та лідерборди, мотивують студентів до активної участі та досягнення навчальних цілей.

Слід зазначити, що гейміфікація сприяє розвитку комунікативних навичок, оскільки здобувачі вищої освіти взаємодіють між собою та викладачами через ігрові завдання. Вони вчаться спільно працювати, обговорювати стратегії та розв'язувати проблеми, що є важливими аспектами в їхній майбутній професійній діяльності.

Нарешті, гейміфікація допомагає зробити навчання більш ефективним, оскільки студенти можуть більш глибоко засвоювати матеріал та розвивати критичне мислення через ігрові виклики та завдання.

Усе це в сукупності сприяє формуванню високої академічної культури серед майбутніх вчителів, що є важливою передумовою для їхнього успіху в професійній сфері та в подальшій освітній діяльності.

3. Персоналізація навчання.

Сучасні технології в освіті відкривають широкі можливості для розвитку адаптивних навчальних систем, спрямованих на індивідуальні потреби та рівень знань кожного здобувача вищої освіти. Очевидно, що ця адаптивність полягає у здатності системи автоматично аналізувати та оцінювати індивідуальні особливості та навчальні досягнення кожного учня, а також налаштовувати освітній процес з урахуванням цих факторів.

Основними перевагами адаптивних навчальних систем є їхній потенціал підвищити ефективність навчання та засвоєння навчального матеріалу. Адаптивність дозволяє індивідуалізувати навчання, надаючи студентам можливість працювати з матеріалами, що відповідають їхнім індивідуальним потребам та рівню знань. Це сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу та формуванню глибокого розуміння предмета.

На додаток, адаптивні навчальні системи допомагають створити сприятливе середовище для розвитку академічної культури, орієнтованої на індивідуальні досягнення. Шляхом надання персоналізованого навчального досвіду кожному студентові, ці системи

спонукають до саморозвитку та стимулюють досягнення високих результатів. Такий підхід формує культуру визнання індивідуальних досягнень та пошуку нових знань, що є важливим елементом академічної культури.

Отже, сучасні технології дозволяють створювати адаптивні навчальні системи, які сприяють ефективнішому засвоєнню матеріалу та формуванню академічної культури, зорієнтованої на індивідуальні досягнення кожного студента.

Використання онлайн-інструментів для проведення консультацій і менторства є важливим аспектом сучасного освітнього процесу, оскільки це забезпечує студентам більш гнучкий доступ до підтримки з боку викладачів та наставників. Цей підхід відображає загальні тенденції у сфері використання технологій в освіті та підкреслює значення інтеграції онлайн-ресурсів в освітній процес.

Онлайн-інструменти для консультацій і менторства можуть включати відеоконференції, чати, електронну пошту та інші засоби зв'язку, які дозволяють студентам отримувати поради та підтримку від викладачів у будь-який час та в будь-якому місці. Це особливо корисно для студентів, які мають зайнятий графік або перебувають на віддаленому навчанні.

Однією з основних переваг використання онлайн-інструментів для консультацій і менторства є їхня здатність сприяти розвитку самостійності та відповідальності студентів за своє навчання. Оскільки студентам потрібно самостійно звертатися до викладачів за порадами та підтримкою через онлайн-канали зв'язку, це спонукає їх до активної участі у власному навчанні та вирішенні проблем. Крім того, використання онлайн-інструментів для консультацій і менторства може поліпшити якість комунікації між студентами та викладачами, забезпечуючи зручні та ефективні засоби зв'язку. Це сприяє покращенню розуміння матеріалу та розв'язанню навчальних проблем шляхом взаємодії та обміну інформацією.

Отже, використання онлайн-інструментів для проведення консультацій і менторства є важливим чинником у сучасній освіті, що сприяє розвитку самостійності та відповідальності студентів за своє навчання та поліпшенню якості комунікації між ними та викладачами.

4. Покращення комунікації.

Використання соціальних мереж та месенджерів у навчальних цілях відіграє значну роль у поліпшенні комунікації між студентами та викладачами. Ця практика сприяє швидшому та ефективному обміну інформацією, підтримці постійного контакту та створенню спільноти з високим рівнем взаємодії. Соціальні мережі та месенджери забезпечують зручні та доступні засоби комунікації, які дозволяють студентам та

викладачам спілкуватися в режимі реального часу. Це дозволяє оперативно обговорювати питання, вирішувати проблеми та отримувати необхідну підтримку. Крім того, використання соціальних мереж та месенджерів сприяє побудові спільноти студентів та викладачів з високим рівнем взаємодії. Ці платформи створюють можливість для обміну думками, ідеями та ресурсами, сприяючи активному діалогу та співпраці.

Постійний контакт через соціальні мережі та месенджери також сприяє підвищенню ефективності навчання. Викладачі можуть швидко надавати додаткову інформацію, пояснення та рекомендації, що допомагає студентам зрозуміти матеріал та вирішити навчальні завдання.

Отже, використання соціальних мереж та месенджерів в освітньому процесі сприяє не лише ефективнішому обміну інформацією, але й підтримці постійного контакту та створенню спільноти з високим рівнем взаємодії між студентами та викладачами.

Використання сучасних технологій для проведення вебінарів та відеоконференцій є важливим засобом забезпечення можливості навчання на відстані, що відкриває нові можливості для студентів та викладачів. Зазначена практика дозволяє розширити доступ до експертів з різних галузей та сприяє глобалізації академічної культури.

Вебінари та відеоконференції дозволяють студентам та викладачам взаємодіяти та обмінюватися інформацією в режимі реального часу, незалежно від їх місця знаходження. Це робить навчання більш доступним та зручним, особливо для тих, хто не може фізично бути присутнім на заняттях через різноманітні обставини, такі як віддаленість або зайнятість. Крім того, проведення вебінарів та відеоконференцій дозволяє студентам та викладачам зв'язуватися з експертами з різних галузей та отримувати доступ до їхніх знань та досвіду. Це сприяє розширенню горизонтів навчання та стимулює інтелектуальний розвиток учасників освітнього процесу.

Варто зазначити, що вебінари та відеоконференції сприяють глобалізації академічної культури, оскільки вони зближують студентів та викладачів з різних країн та культурних середовищ. Це створює унікальну можливість для обміну думками, ідеями та перспективами, що сприяє розширенню горизонтів розуміння та сприйняття академічних питань.

Отже, використання сучасних технологій для проведення вебінарів та відеоконференцій має значний потенціал у розвитку освітнього процесу, розширенні доступу до знань та сприяє глобалізації академічної культури.

5. Формування навичок цифрової грамотності.

Використання сучасних технологій в освітньому процесі є важливим аспектом, що сприяє формуванню навичок цифрової грамотності серед студентів, які є необхідними у

сучасному професійному середовищі та сприяють підвищенню конкурентоспроможності випускників на ринку праці.

Сучасні технології включають широкий спектр інструментів і програмного забезпечення, від вебплатформ для навчання до спеціалізованих програм для вирішення конкретних завдань. Використання цих технологій в навчанні дозволяє студентам отримати практичний досвід роботи з сучасними інструментами та ресурсами.

Формування навичок цифрової грамотності включає розуміння та вміння працювати з різноманітними цифровими інструментами, уміння швидко знаходити та оцінювати інформацію в інтернеті, а також навички використання цифрових комунікаційних засобів. Зазначені навички стають все більш важливими у сучасному професійному середовищі, де використання цифрових технологій є необхідністю в багатьох сферах діяльності. Вони дозволяють випускникам бути більш продуктивними та ефективними на робочому місці, а також швидше адаптуватися до змін у технологічному середовищі.

Таким чином, використання сучасних технологій в освітньому процесі є ключовим чинником у формуванні навичок цифрової грамотності, що підвищує конкурентоспроможність випускників на ринку праці.

Включення курсів з кібербезпеки та цифрової етики у навчальні програми є важливим кроком у формуванні компетентностей студентів у цифровому віці. Ці курси допомагають студентам розуміти важливість збереження безпеки в цифровому середовищі та формують відповідальне ставлення до використання технологій.

Курси з кібербезпеки спрямовані на надання студентам знань та навичок щодо виявлення та запобігання загрозам в цифровому просторі. Вони включають вивчення основних принципів безпеки інформації, методів захисту від кібератак та важливості збереження конфіденційності та цілісності даних.

Курси з цифрової етики сприяють розвитку навичок відповідального використання технологій. Студенти вивчають поняття етичності у використанні цифрових ресурсів, правила ведення себе в інтернеті, а також наслідки невідповідальної поведінки в цифровому середовищі.

Подібні курси є важливими не лише для індивідуального розвитку студентів, але й для безпеки цифрового простору загалом. Вони сприяють підвищенню обізнаності про цифрові загрози та ризики серед молодого покоління, що може мати значний вплив на загальний рівень кібербезпеки в суспільстві.

Отже, включення курсів з кібербезпеки та цифрової етики у навчальні програми є важливим кроком у формуванні компетентних та відповідальних користувачів цифрових технологій. Ці курси сприяють підвищенню рівня кібербезпеки та формуванню

позитивного цифрового середовища для всіх користувачів. Сучасні технології та інновації у вищій освіті мають значний вплив на процес формування академічної культури. Вони сприяють ширшому доступу до інформації, впровадженню інтерактивних методів навчання, персоналізації освітнього процесу, покращенню комунікації та формуванню навичок цифрової грамотності. Використання цих технологій сприяє створенню середовища, де студенти можуть активно взаємодіяти, обмінюватися знаннями та розвивати свої особистісні та професійні якості. Це формує сучасну академічну культуру, орієнтовану на безперервне навчання, інноваційність та відповідальність.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

Позитивний психологічний клімат є критично важливим для розвитку академічної культури. Студенти, які відчують підтримку та розуміння з боку викладачів і однокурсників, стають більш відкритими до навчання, співпраці та обміну знаннями, що сприяє їхньому особистісному та академічному зростанню. Психологічна підтримка студентів є невід'ємною складовою освітнього процесу. Робота з психологами, участь у тренінгах та семінарах, спрямованих на розвиток особистісних якостей, управління стресом та емоційною інтелігенцією, сприяють як академічному успіху, так і загальному благополуччю студентів.

Саморефлексія та особистісний розвиток мають ключове значення для формування академічної культури. Можливість аналізувати свій досвід, усвідомлювати свої сильні та слабкі сторони, а також ставити особисті та професійні цілі сприяє формуванню відповідального ставлення до навчання та професійного зростання.

Індивідуальна підтримка викладачів та колективна підтримка однокурсників створюють умови для успішного навчання та розвитку. Викладачі, які надають індивідуальний підхід та конструктивний зворотний зв'язок, і однокурсники, які підтримують і допомагають один одному, сприяють створенню сприятливого навчального середовища.

Розвиток особистісних якостей і навичок через спеціалізовані тренінги та практичні заняття є важливим аспектом освітнього процесу. Це допомагає студентам краще адаптуватися до викликів навчання та майбутньої професійної діяльності.

Академічна культура включає не лише академічні знання та навички, але й розвиток особистісних якостей, психологічного благополуччя та соціальних зв'язків. Комплексний підхід до освіти, що враховує всі ці аспекти, забезпечує всебічний розвиток студентів і підготовку їх до успішної кар'єри.

Таким чином, для забезпечення високого рівня академічної культури та успішного навчання студентів необхідно створити позитивний психологічний клімат, надавати комплексну психологічну підтримку та сприяти саморефлексії та особистісному розвитку. Ці компоненти є взаємопов'язаними та разом формують основу для гармонійного розвитку студентів у закладі освіти.

РОЗДІЛ ІІІ

МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

3.1. Ефективні педагогічні методи та прийоми для формування академічної культури

Формування академічної культури у майбутніх вчителів початкових класів є ключовим завданням педагогічної освіти. Академічна культура охоплює набір цінностей, норм, знань та навичок, які забезпечують високий рівень професійної діяльності й особистісного розвитку вчителя. Для досягнення цієї мети необхідно використовувати різноманітні педагогічні методи та прийоми, які сприятимуть розвитку в студентів необхідних компетентностей.

Метод – засіб досягнення будь-якої мети, вирішення конкретного завдання; сукупність прийомів або операцій практичного чи теоретичного засвоєння (пізнання) дійсності (Яцик & Степанюк, 2022 : 20).

Метод – система засобів дій, спрямованих на досягнення визначеного результату (Словник-довідник з професійної педагогіки, 2006).

Методи навчання (від гр. *methodos* – спосіб пізнання, шлях дослідження) – це упорядковані способи діяльності вчителя й учнів, спрямовані на ефективне вирішення навчально-виховних завдань. Серед методів навчання виокремлюють два види: метод навчання як інструмент діяльності вчителя для виконання керівної функції – наuczіння, а також метод навчання як спосіб пізнавальної діяльності учнів з оволодіння знаннями, уміннями і навичками – учіння. Загальні методи навчання є багатовимірним педагогічним явищем, що містить у собі низку аспектів (Педагогічний словник).

Прийом навчання – сукупність конкретних навчальних ситуацій, що сприяють досягненню проміжної (допоміжної) мети конкретного методу (Яцик & Степанюк, 2022 : 29).

Прийом – частковий вираз метода, його конкретизація, що має у відношенні до методу підлеглий характер і розглядається як взаємодія родового (метод) і видового (прийом) понять. Кожний метод реалізуються через сукупність окремих прийомів, які накопичуються практикою, узагальнюються теорією і рекомендуються до використання всіма фахівцями. Прийоми використовуються також і незалежно від методів. Існують прийоми ті, що створюють і ті, що гальмують діяльність (Словник-довідник з професійної педагогіки, 2006).

Прийоми навчання – це складова методу, певні разові дії, спрямовані на реалізацію вимог тих чи тих методів навчання. Поняття методу і прийому розрізняються за цільовим призначенням. Метод слугує забезпеченню широких пізнавальних дій (розкриття змісту матеріалу, з'ясування суті питання), а прийом – тільки деталь методу (Педагогічний словник).

Узагальнюючи трактування понять «метод» та «прийом» в аспекті педагогіки, доходимо висновку, що:

Метод навчання – це систематично організована діяльність викладача та студентів, спрямована на досягнення певних освітніх цілей. Методи навчання охоплюють набір принципів, підходів та засобів, які визначають способи організації освітнього процесу, взаємодії між учасниками та реалізації навчальних завдань. Вони можуть варіюватися від традиційних (лекції, семінари) до інноваційних (інтерактивні, проєктні, проблемно-орієнтовані методи), забезпечуючи багатогранний підхід до навчання і розвитку.

Прийом навчання – це конкретна техніка або операція, яка використовується в межах певного методу навчання для досягнення конкретної навчальної мети. Прийоми навчання є складовою частиною методів і представляють собою детально розроблені інструменти для оптимізації освітнього процесу. Вони можуть включати різні способи подачі матеріалу, організації роботи студентів, стимулювання активності та залучення до освітнього процесу. Прикладами прийомів навчання можуть бути використання наочних матеріалів, інтерактивних вправ, групових обговорень, рефлексивних завдань тощо.

Методи й прийоми навчання є взаємодоповнюючими елементами освітнього процесу. Методи задають загальну структуру і напрямок навчальної діяльності, тоді як прийоми конкретизують і деталізують способи реалізації цих методів у практиці. Ефективне поєднання методів і прийомів дозволяє створити різноманітне і гнучке навчальне середовище, яке сприяє досягненню високих результатів у формуванні знань, навичок і компетентностей у студентів (рис. 3.1).

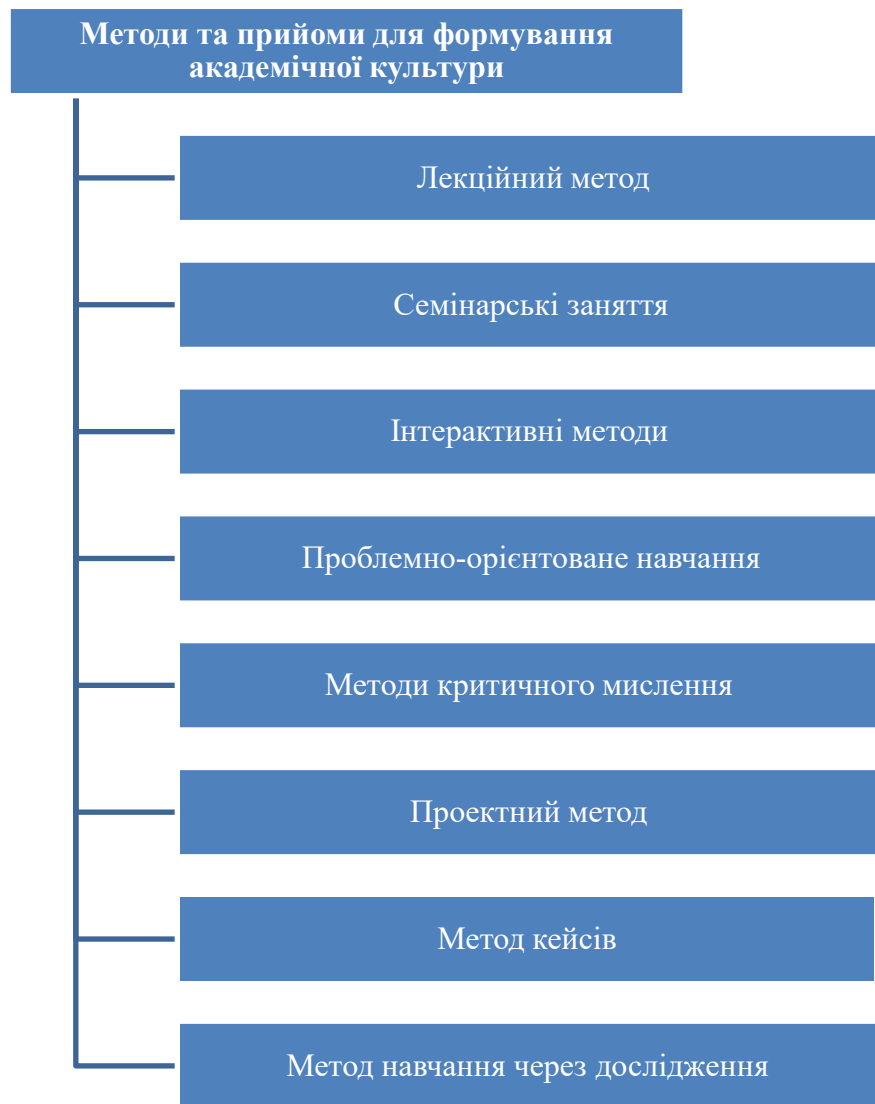

Рис. 3.1. Методи та прийоми для формування академічної культури
Джерело: складено автором.

Формування академічної культури у майбутніх вчителів початкових класів є важливою складовою їх професійної підготовки. Як вже зазначалося, академічна культура охоплює етичні норми, цінності, навички критичного мислення, самостійність у навчанні, здатність до наукових досліджень та інші компетенції, необхідні для ефективної педагогічної діяльності. У цьому розділі розглянемо основні методи та прийоми, що сприяють формуванню академічної культури.

Лекційний метод є одним з основних засобів формування академічної культури серед студентів. Його ефективність полягає в систематичному поданні теоретичного матеріалу та акцентуванні уваги на ключових аспектах культури знань. Для досягнення цієї мети застосовуються різноманітні прийоми, такі як використання мультимедійних презентацій, відеоматеріалів та інтерактивних елементів, що залучають студентів до активного сприйняття матеріалу.

Одним з додаткових прийомів лекційного методу є запрошення відомих учених і практиків для проведення гостьових лекцій. Це дозволяє студентам отримати нові знання та погляди на предмет від авторитетних осіб у відповідній галузі. Гостьові лекції сприяють розширенню кругозору студентів і поглибленню їх розуміння академічної культури.

Таким чином, лекційний метод є важливим інструментом у формуванні академічної культури, оскільки він надає можливість студентам ознайомитися з ключовими аспектами наукової етики, академічної доброчесності та розвитку критичного мислення.

Семінарські заняття відіграють ключову роль у формуванні академічної культури серед студентів. Цей метод навчання базується на взаємодії між викладачем та студентами та активному обговоренні тематичного матеріалу. Для досягнення цієї мети використовуються різноманітні прийоми, такі як обговорення, дебати, групові дискусії та аналіз кейсів.

Одним з додаткових прийомів семінарських занять є робота з первинними джерелами. Це означає аналіз та обговорення оригінальних наукових текстів, що дозволяє студентам глибше розібратися у предметі та розвивати академічні навички.

Семінарські заняття сприяють розвитку різних аспектів академічної культури, зокрема навичок критичного мислення, комунікації та здатності аргументувати свою точку зору. Вони стимулюють активну участь студентів в освітньому процесі та сприяють формуванню їхнього критичного та аналітичного мислення.

Інтерактивні методи навчання відіграють значну роль у сучасній освіті, забезпечуючи активну участь студентів в освітньому процесі та сприяючи розвитку їхніх навичок. Серед основних прийомів таких методів можна виділити групові проекти, рольові ігри та симуляції, які дозволяють студентам взаємодіяти між собою та вирішувати завдання у колективі.

Додатковим прийомом інтерактивних методів навчання є мозковий штурм. Цей метод передбачає колективне генерування ідей для вирішення проблемних питань, що сприяє розвитку творчого мислення та співпраці між учасниками.

Застосування інтерактивних методів навчання має значний вплив на розвиток студентів. Вони сприяють активній участі студентів в освітньому процесі, розвивають навички командної роботи, прийняття рішень та відповідальності за колективні результати. Такий підхід формує основи академічної культури серед студентів, що є важливим аспектом сучасної вищої освіти.

Проблемно-орієнтоване навчання відіграє важливу роль у сучасній освіті, сприяючи активному залученню студентів до розв'язання реальних педагогічних проблем.

Серед основних прийомів цього методу можна виділити пошук рішень реальних проблем та дослідницькі проекти, які дозволяють студентам поглиблювати свої знання та навички.

Додатковим прийомом проблемно-орієнтованого навчання є метод проєктів. Цей метод передбачає розробку та реалізацію навчальних проєктів, спрямованих на вирішення конкретних педагогічних проблем. Використання методу проєктів стимулює самостійність та креативність студентів у пошуку рішень.

Застосування проблемно-орієнтованого навчання сприяє розвитку навичок вирішення проблем, творчого мислення та самостійної дослідницької діяльності. Ці навички є ключовими складовими академічної культури і допомагають студентам успішно адаптуватися до вимог сучасного освітнього середовища.

Методи критичного мислення відіграють важливу роль у формуванні академічної культури студентів. Серед основних прийомів цього методу можна виділити аналіз кейсів, ведення рефлексивних щоденників та участь у дебатах, що сприяє розвитку аналітичних та критичних навичок.

Додатковим прийомом, що застосовується у методах критичного мислення, є Сократівський метод. Цей метод полягає у постановці питань, спрямованих на стимулювання глибокого аналізу та осмислення теми. Він допомагає студентам розвивати критичне мислення та вміння аргументувати свої погляди.

Застосування методів критичного мислення сприяє розвитку здатності до аналізу та синтезу інформації, формуванню власної думки та критичного оцінювання інформаційних джерел. Ці навички є важливими для академічної культури і сприяють успішній освітній та професійній діяльності студентів.

Проектний метод є одним з ефективних засобів формування академічної культури студентів. Він включає виконання як індивідуальних, так і групових проєктів, що сприяє розвитку практичних навичок та їх застосуванню на практиці.

Додатковим прийомом у рамках проєктного методу є проведення презентацій результатів виконаних проєктів. Це дає студентам можливість демонструвати свої досягнення та обговорювати їх з колегами та викладачами, сприяючи розвитку комунікаційних навичок та відчуття відповідальності за виконану роботу.

Застосування проєктного методу допомагає розвивати навички планування, організації роботи, самостійності та відповідальності. Ці навички є важливими для успішного навчання та подальшої професійної діяльності студентів і сприяють формуванню їх академічної культури.

Метод кейсів є важливим інструментом для формування академічної культури студентів. Він базується на аналізі реальних або уявних ситуацій з педагогічної практики, що дозволяє студентам залучати свої знання та досвід до розв'язання реальних проблем.

Додатковим прийомом у методі кейсів є розробка власних кейсів студентами. Це включає створення ситуацій на основі їхнього досвіду або літературних джерел, що сприяє розвитку творчого мислення та глибшому розумінню проблематики.

Застосування методу кейсів допомагає студентам застосовувати теоретичні знання на практиці, розвиває їхні аналітичні навички та сприяє формуванню академічної культури, яка базується на практичних навичках та вміннях.

Метод навчання через дослідження відіграє ключову роль у формуванні академічної культури студентів. Він базується на проведенні наукових досліджень та написанні наукових робіт, що дозволяє студентам поглиблювати свої знання та розвивати наукові навички. У педагогічних наукових колах наголошують: «Дослідницька компетентність розглядається як інтегрована особистісно-професійна якість фахівця, яка відображає мотивацію до наукового пошуку, рівень володіння методологією педагогічного дослідження, особистісно-значущими якостями дослідника, зокрема такими, як інноваційне мислення, здатність до творчої та інноваційної діяльності (Біда, Сироечко & Шовш, 2022 : 14). У цьому контексті зазначимо, що формування академічної культури майбутніх вчителів початкових класів нерозривно пов'язане з розвитком їх дослідницької компетентності.

В умовах сучасної освіти, яка постійно змінюється та вимагає нових підходів, майбутні вчителі повинні не лише передавати знання, а й бути здатними до самостійного дослідження та впровадження інновацій в освітній процес, що вимагає від них високого рівня академічної культури, яка включає відповідальність за дотримання академічної доброчесності, етики наукових досліджень та постійного самовдосконалення. Зокрема, мотивація до наукового пошуку є ключовим елементом академічної культури. Вона спонукає майбутніх вчителів до активної участі в дослідницькій діяльності, що сприяє розвитку їхньої професійної майстерності. Володіння методологією педагогічного дослідження дозволяє студентам не лише глибше розуміти теоретичні аспекти освіти, але й ефективно застосовувати їх на практиці, що є важливою складовою їхньої академічної культури.

Особистісно-значущі якості дослідника, такі як інноваційне мислення та здатність до творчої діяльності, також відіграють важливу роль у формуванні академічної культури, адже ці якості дозволяють майбутнім вчителям бути гнучкими та адаптивними до змін в освітньому середовищі, розробляти та впроваджувати нові методики навчання, що відповідають сучасним вимогам.

Таким чином, розвиток дослідницької компетентності є невід'ємною частиною формування академічної культури майбутніх вчителів початкових класів. Це сприяє їхньому професійному зростанню, підвищує якість освіти та забезпечує підготовку конкурентоспроможних фахівців, які готові до викликів сучасного освітнього простору.

Педагогічні практики охоплюють різноманітні форми взаємодії студентів з педагогічним середовищем та вчителями. Однією з них є практичні заняття в школах, де студенти мають можливість застосовувати отримані теоретичні знання у практичній діяльності. Це дозволяє їм отримувати цінний зворотний зв'язок від досвідчених вчителів, а також постійно вдосконалювати свої професійні навички.

Формування академічної культури майбутніх вчителів початкових класів тісно пов'язане з їх участю в педагогічних практиках, які охоплюють різноманітні форми взаємодії студентів з педагогічним середовищем та вчителями. Однією з найважливіших форм такої взаємодії є практичні заняття в школах.

Під час цих занять студенти мають можливість застосовувати отримані теоретичні знання у практичній діяльності, що не лише дозволяє їм перевірити ефективність своїх знань на практиці, але й сприяє їхньому професійному зростанню. Спілкування з досвідченими вчителями під час практики забезпечує студентам цінний зворотний зв'язок, що є необхідним для постійного вдосконалення своїх професійних навичок.

Педагогічні практики сприяють формуванню академічної культури через наступні аспекти:

1. Реалізація теоретичних знань на практиці: практичні заняття в школах дозволяють студентам перевірити на практиці ті методи та прийоми, які вони вивчали на теоретичних курсах. Це сприяє кращому засвоєнню матеріалу та розвитку професійних компетентностей.

2. Зворотний зв'язок від досвідчених вчителів: взаємодія з досвідченими педагогами надає студентам можливість отримувати конструктивну критику та поради щодо їхньої роботи. Такий зворотний зв'язок допомагає студентам виявити свої сильні та слабкі сторони, а також знайти шляхи для їхнього покращення.

3. Розвиток професійних навичок: постійна практика дозволяє студентам розвивати свої педагогічні навички, такі як управління класом, підготовка та проведення уроків, робота з учнями та їхніми батьками. Це є важливою складовою академічної культури, оскільки професіоналізм вчителя базується на постійному вдосконаленні своїх навичок.

4. Педагогічна рефлексія: практичні заняття сприяють розвитку рефлексивних навичок, що дозволяє студентам аналізувати свій досвід, виявляти помилки та знаходити

шляхи їх виправлення. Рефлексія є важливим компонентом академічної культури, оскільки вона стимулює особистісний та професійний розвиток.

Таким чином, участь у педагогічних практиках є необхідною умовою для формування академічної культури майбутніх вчителів початкових класів. Ці практики забезпечують студентам можливість застосовувати теоретичні знання на практиці, отримувати цінний зворотний зв'язок від досвідчених педагогів, постійно вдосконалювати свої професійні навички та розвивати рефлексивні здібності. Це сприяє підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно працювати в сучасному освітньому середовищі.

Рефлексивні методи в навчанні представлені прийомами, спрямованими на самоаналіз та саморефлексію студентів, які є важливими для формування академічної культури.

Формування академічної культури майбутніх вчителів початкових класів також тісно пов'язане з використанням методів, які сприяють постійному саморозвитку та рефлексії. Один із таких методів – це ведення рефлексивних щоденників. Ця практика є надзвичайно важливою для педагогічного зростання студентів, оскільки дозволяє їм регулярно відстежувати та аналізувати свій професійний розвиток.

Рефлексивні щоденники сприяють формуванню академічної культури через такі аспекти, як:

1. Аналіз професійного досвіду: ведення щоденників дозволяє студентам систематично аналізувати свій досвід, фіксуючи успіхи та помилки. Очевидно, що це сприяє глибшому розумінню своєї професійної діяльності та дозволяє виявити ефективні стратегії викладання.

2. Виявлення сильних та слабких сторін: регулярне ведення рефлексивних щоденників допомагає студентам усвідомити свої сильні сторони, які вони можуть використовувати для покращення освітнього процесу. Водночас, виявлення слабких сторін дозволяє розробити стратегії їхнього вдосконалення, що є важливою складовою академічної культури.

3. Розробка стратегії подальшого вдосконалення: рефлексивні щоденники не лише дозволяють аналізувати минулий досвід, але й допомагають планувати майбутні кроки для професійного зростання. Це включає розробку конкретних планів для покращення навичок та знань, що сприяє постійному самовдосконаленню.

4. Зміцнення професійної ідентичності: рефлексія через ведення щоденників допомагає студентам усвідомити свою роль як педагогів, визначити свої професійні

цінності та цілі, що сприяє зміцненню професійної ідентичності та підвищує рівень академічної доброчесності.

5. Сприяння саморефлексії та критичному мисленню: рефлексивні щоденники стимулюють студентів до самоаналізу та критичного осмислення своєї діяльності. Це важливо для розвитку критичного мислення, яке є ключовою складовою академічної культури.

Таким чином, ведення рефлексивних щоденників є важливим інструментом для формування академічної культури майбутніх вчителів початкових класів. Ця практика дозволяє студентам постійно відстежувати та аналізувати свій професійний розвиток, виявляти сильні та слабкі сторони своєї діяльності, розробляти стратегії подальшого вдосконалення, зміцнювати професійну ідентичність та розвивати критичне мислення. Всі ці аспекти сприяють підготовці висококваліфікованих педагогів, які здатні ефективно працювати в сучасному освітньому середовищі.

Розглянемо окремо деякі **прийоми навчання**:

1. Рефлексивні щоденники

- Прийом: Студенти ведуть записи своїх думок, переживань, аналізують власну навчальну діяльність.

- Додатковий прийом: Рефлексивні групи – обговорення записів у групах для колективної рефлексії, що сприяє обміну досвідом і взаємному навчанню.

- Застосування: Сприяє розвитку саморефлексії та критичного мислення, що є важливим елементом академічної культури.

2. Використання електронних портфоліо

- Прийом: Систематизація та аналіз досягнень студентів, планування подальшого розвитку.

- Додатковий прийом: Індивідуальні консультації – регулярні зустрічі з наставником для обговорення прогресу і планування подальших кроків у розвитку академічної культури.

- Застосування: Стимулює самостійність та відповідальність за власне навчання, що є складовою академічної культури.

3. Інтерактивні обговорення

- Прийом: Використання платформ для онлайн-дискусій, форумів, чатів.

- Додатковий прийом: Модерація дискусій – призначення модератора з числа студентів для управління обговоренням, що розвиває лідерські навички і сприяє активній участі.

- Застосування: Забезпечує активну взаємодію та обмін думками між студентами, що сприяє формуванню академічної культури.

4. Рольові ігри

- Прийом: Моделювання педагогічних ситуацій, гра на себе ролей вчителів, учнів, батьків.

- Додатковий прийом: Аналіз ролей – детальне обговорення виконаних ролей і зворотній зв'язок від учасників, що сприяє розумінню педагогічних процесів і розвитку емпатії.

- Застосування: Розвиває навички емпатії, комунікації, вирішення конфліктів, що є складовою академічної культури.

5. Симуляції

- Прийом: Відтворення реальних педагогічних ситуацій, де студенти можуть застосовувати теоретичні знання на практиці.

- Додатковий прийом: Аналіз результатів симуляцій – колективне обговорення і аналіз проведених симуляцій для виявлення успіхів і помилок, що сприяє навчанню на практиці.

- Застосування: Сприяє інтеграції теорії з практикою, що є важливим для академічної культури.

6. Групові проекти

- Прийом: Виконання спільних завдань, які вимагають координації зусиль, розподілу ролей і відповідальності.

- Додатковий прийом: Ротація ролей – регулярна зміна ролей у групі, що сприяє розвитку різноманітних навичок і розумінню процесу роботи з різних перспектив.

- Застосування: Розвиває навички співпраці та командної роботи, що сприяє формуванню академічної культури.

7. Аналіз відеоматеріалів

- Прийом: Перегляд та аналіз навчальних відео, уроків, педагогічних ситуацій.

- Додатковий прийом: Створення власних відеоматеріалів – розробка і зйомка студентами власних навчальних відео, що розвиває творчі здібності і технічні навички.

- Застосування: Покращує розуміння та аналіз практичних ситуацій, що сприяє формуванню академічної культури.

8. Зворотній зв'язок

- Прийом: Регулярне надання студентам детального зворотного зв'язку щодо їх навчальних досягнень та поведінки.

- Додатковий прийом: Самооцінка – студенти самостійно оцінюють свої досягнення і порівнюють їх зі зворотним зв'язком викладача, що розвиває навички саморефлексії і самоконтролю.

- Застосування: Підвищує мотивацію та самосвідомість студентів, що є важливим для академічної культури.

9. Тематичні дискусії

- Прийом: Обговорення конкретних тем, які стосуються академічної культури, етики, професійної діяльності.

- Додатковий прийом: Дебати – структуровані обговорення з чітко визначеними ролями і правилами, що сприяє розвитку аргументації і критичного мислення.

- Застосування: Розвиває навички критичного мислення та аргументації, що сприяє формуванню академічної культури.

10. Менторство

- Прийом: Співпраця з досвідченими педагогами-менторами для обміну досвідом і отримання практичних порад.

- Додатковий прийом: Групове менторство – створення менторських груп, де студенти спільно працюють з наставником, що сприяє обміну досвідом і взаємодопомозі.

- Застосування: Забезпечує підтримку та професійний розвиток студентів, що є важливим для академічної культури.

Всі розглянуті методи та прийоми формування академічної культури у майбутніх вчителів початкових класів сприяють не лише засвоєнню знань, але й розвитку особистісних якостей, необхідних для успішної професійної діяльності. Використання інтегрованого підходу, що поєднує різні методи навчання, дозволяє створити оптимальні умови для всебічного розвитку студентів та підготовки їх до реальної педагогічної діяльності.

3.2. Аналіз практичних аспектів використання та реалізації педагогічних методів та прийомів в освітньому процесі для формування академічної культури

Під час моєї практики в Березівському ліцеї імені Лайоша Кошута я мала можливість спостерігати за вчителем третього класу та аналізувати його вплив на формування академічної культури серед учнів. На мою думку, вчитель проявляв високий рівень відповідальності та професійності у своїй роботі. Він завжди ставив перед собою високі стандарти якості навчання та виховання, що стимулювало учнів до досягнення високих результатів.

Однією з найважливіших рис вчителя була його здатність до індивідуалізації освітнього процесу. Він уважно враховував потреби та інтереси кожного учня, створюючи для них комфортні умови для навчання та розвитку. Це сприяло формуванню в учнів впевненості у власних здібностях та бажанню досягти успіху.

Вчителеві також вдалося створити атмосферу взаємодовіри та поваги в класі. Він підтримував відкритий діалог з учнями, сприяючи вільному висловлюванню їхніх думок та ідей. Це стимулювало учнів до активної участі в освітньому процесі та розвитку критичного мислення.

Одним з ключових аспектів академічної культури вчителя було його постійне прагнення до самовдосконалення та професійного зросту. Він активно вивчав нові методи та підходи до навчання, брав участь у професійних семінарах та тренінгах, щоб надати своїм учням найкраще можливе освітнє середовище.

Отже, вчитель третього класу Берегівського ліцею імені Лайоша Кошута виявився не лише компетентним фахівцем у своїй галузі, але й відданим вихователем та ментором.

Під час практики я провела опитування серед шістьох вчителів 1-4 класів (класні керівники, вчитель фізкультури, вчитель англійської мови), з метою виявлення рівня їхньої академічної культури. Опитувальник складався з таких запитань:

1. Як часто ви використовуєте інтерактивні методи навчання (групові проєкти, рольові ігри, симуляції) у своїй роботі?

- а) завжди
- б) часто
- в) іноді
- г) ніколи

2. Чи використовуєте ви рефлексивні методи (рефлексивні щоденники, обговорення та аналіз власного досвіду) для підвищення свого професійного рівня?

- а) завжди
- б) часто
- в) іноді
- г) ніколи

3. Чи застосовуєте ви метод кейсів (аналіз реальних або уявних ситуацій з педагогічної практики) у своїй роботі?

- а) завжди
- б) часто
- в) іноді

г) ніколи

4. Як часто ви використовуєте проектний метод (виконання індивідуальних та групових проектів) для залучення учнів до освітнього процесу?

а) завжди

б) часто

в) іноді

г) ніколи

5. Чи стимулюєте ви розвиток критичного мислення учнів за допомогою аналізу кейсів та інших методів?

а) завжди

б) часто

в) іноді

г) ніколи

6. Чи використовуєте ви методи навчання через дослідження (наукові дослідження, написання наукових робіт) для підвищення власної академічної культури?

а) завжди

б) часто

в) іноді

г) ніколи

7. Чи співпрацюєте ви з менторами або досвідченими колегами для обміну досвідом та підвищення кваліфікації?

а) завжди

б) часто

в) іноді

г) ніколи

8. Чи дотримуетесь ви принципів академічної доброчесності та етики у своїй роботі з учнями?

а) завжди

б) часто

в) іноді

г) ніколи

Цей опитувальник допоміг мені з'ясувати, наскільки вчителі початкових класів свідомі та активно працюють над розвитком своєї академічної культури. Опитування продемонструвало такі відповіді:

1. Як часто ви використовуєте інтерактивні методи навчання (групові проєкти, рольові ігри, симуляції) у своїй роботі?

- а) завжди: 15%
- б) часто: 45%
- в) іноді: 30%
- г) ніколи: 10%

2. Чи використовуєте ви рефлексивні методи (рефлексивні щоденники, обговорення та аналіз власного досвіду) для підвищення свого професійного рівня?

- а) завжди: 10%
- б) часто: 40%
- в) іноді: 45%
- г) ніколи: 5%

3. Чи застосовуєте ви метод кейсів (аналіз реальних або уявних ситуацій з педагогічної практики) у своїй роботі?

- а) завжди: 5%
- б) часто: 30%
- в) іноді: 50%
- г) ніколи: 15%

4. Як часто ви використовуєте проєктний метод (виконання індивідуальних та групових проєктів) для залучення учнів до навчального процесу?

- а) завжди: 20%
- б) часто: 35%
- в) іноді: 40%
- г) ніколи: 5%

5. Чи стимулюєте ви розвиток критичного мислення учнів за допомогою аналізу кейсів та інших методів?

- а) завжди: 10%
- б) часто: 25%
- в) іноді: 50%
- г) ніколи: 15%

6. Чи використовуєте ви методи навчання через дослідження (наукові дослідження, написання наукових робіт) для підвищення власної академічної культури?

- а) завжди: 5%
- б) часто: 15%
- в) іноді: 60%
- г) ніколи: 20%

7. Чи співпрацюєте ви з менторами або досвідченими колегами для обміну досвідом та підвищення кваліфікації?

- а) завжди: 10%
- б) часто: 30%
- в) іноді: 50%
- г) ніколи: 10%

8. Чи дотримуетесь ви принципів академічної доброчесності та етики у своїй роботі з учнями?

- а) завжди: 100%
- б) часто: 0 %
- в) іноді: 0%
- г) ніколи: 0%

Наші коментарі:

1. Багато вчителів регулярно використовують інтерактивні методи навчання, що підтверджує їхню зацікавленість у залученні учнів до освітнього процесу.

2. Використання рефлексивних методів є поширеним серед вчителів і свідчить про їхню готовність до постійного саморозвитку.

3. Застосування методу кейсів та проєктного методу потребує більшої уваги та підтримки для покращення.

4. Підтримка менторства та співпраці з колегами має важливе значення для подальшого професійного зростання вчителів.

5. Дотримання принципів академічної доброчесності є важливою складовою професійної діяльності вчителів.

Варто зазначити, що дослідження академічної культури серед вчителів початкових класів було ключовим аспектом моєї практики в школі, який складався, окрім опитувальника, ще з п'ятьох компонентів (рис. 3.2):

Рис. 3.2. Компоненти дослідження академічної культури

Джерело: складено автором.

1. Спостереження за вчителями: під час моєї практики я мала можливість спостерігати за вчителями, які вже успішно застосовують методи та прийоми для формування академічної культури серед учнів. Наприклад, в одному з уроків математики вчитель використовував інтерактивні методи, такі як розгорнуті обговорення задач та групові вправи, щоб стимулювати учнів до аналізу та розв'язання складних математичних завдань. Його підхід допомагав учням розвивати критичне мислення та здатність до самостійного розв'язання проблем.

У іншому прикладі, під час уроку літератури, вчитель застосовував метод рефлексії, запрошуючи учнів обговорювати власні думки та враження від прочитаного твору. Вона активно сприяла учням висловлювати свої думки та аналізувати тексти, що сприяло розвитку їхньої аналітичної та комунікаційної компетентності.

Ці спостереження надихали мене на вдосконалення своєї педагогічної практики та впровадження схожих методів і прийомів у своєму майбутньому навчанні.

2. Навчання від досвідчених колег: моя взаємодія з досвідченими вчителями Берегівського ліцею імені Лайоша Кошута дала мені можливість вивчити їхні методи та

стратегії, а також отримати корисні поради. Вчителі, яких я спостерігала під час моєї практики, безперечно мали академічну культуру, адже вони демонстрували високий рівень професійної компетентності, відповідальності та прагнення до постійного самовдосконалення.

Вчителі виявляли глибоке розуміння своєї предметної області, ставили перед собою високі стандарти якості навчання та віддавали перевагу інноваційним педагогічним методам. Наприклад, вони активно використовували сучасні методи навчання, такі як групові проєкти, рольові ігри, що сприяло залученню учнів до освітнього процесу та розвитку їхніх навичок активного спілкування та критичного мислення. Крім того, вони постійно вдосконалювали свою професійну майстерність, брали участь у тренінгах та семінарах, а також активно обмінювалися досвідом з колегами.

Таким чином, вчителі початкових класів в Берегівському ліцеї імені Лайоша Кошута виявили себе як професіонали з високим рівнем академічної культури, які створюють сприятливе навчальне середовище для розвитку учнів.

3. Професійна підтримка: спілкування з колегами під час практики допомогло мені вирішувати педагогічні та організаційні питання, що стосуються впровадження академічної культури. Взаємодія з колегами під час моєї практики була надзвичайно корисною для мого професійного зростання і розвитку.

Спілкування з досвідченими вчителями надихало мене на впровадження нових методів та стратегій у свою власну педагогічну практику. Ми обмінювалися ідеями, досвідом та кращими практиками, що сприяло покращенню моєї роботи з учнями. Наприклад, ми обговорювали ефективні методи викладання, розробляли плани уроків та ділилися матеріалами для навчання. Цей обмін допоміг мені зрозуміти, як впроваджувати академічну культуру у свою класну кімнату та створювати сприятливе середовище для навчання та розвитку моїх учнів.

Також важливим було підтримка з боку адміністрації та наставників, які надавали конструктивні поради та відповідали на мої запитання. Це стимулювало мене до самовдосконалення та розвитку як вчителя. У результаті цього досвіду я отримала цінні знання та навички, які допоможуть мені в моїй майбутній кар'єрі вчителя та сприятимуть формуванню академічної культури серед моїх учнів.

4. Рефлексія та саморозвиток: під час моєї практики я використовувала рефлексію як інструмент саморозвитку. Спостереження за своєю роботою та спілкування з колегами допомогли мені краще зрозуміти свої сильні та слабкі сторони як вчителя. Наприклад, під час спостережень за своєю роботою я помітила, що мої найбільші сильні сторони – це здатність до емпатії з учнями та здатність до креативного підходу до навчання. Однак, я

також виявила деякі напрямки, які потребують поліпшення, наприклад, ефективне управління класом у випадках великої активності учнів.

Рефлексія допомогла мені визначити конкретні аспекти моєї роботи, які потребують удосконалення, та розробити стратегії для їх вдосконалення. Наприклад, я почала використовувати більше стратегій управління класом та викладання, які я вивчила під час спостережень за іншими вчителями.

Деякі зі стратегій управління класом та викладання, які я вивчила під час спостережень за іншими вчителями та почала успішно застосовувати у своїй роботі, включають:

- Позитивне підкріплення: я почала активніше заохочувати позитивні здібності та зусилля учнів, надаючи їм відзнаки, похвалу та інші форми позитивного підкріплення.

- Структурування уроків: я почала уважніше планувати свої уроки, використовуючи чітку структуру та послідовність дій, що допомагає учням краще розуміти та запам'ятовувати матеріал.

- Диференціація завдань: я стала використовувати різноманітні завдання та матеріали, що враховують індивідуальні потреби та здібності кожного учня.

- Візуалізація: Я використовую різноманітні візуальні засоби, такі як схеми та ілюстрації, для кращого засвоєння матеріалу учнями.

- Робота в парах та групах: я активно застосовувала роботу в парах та групах, що сприяло співпраці та взаємопідтримці між учнями та розвитку їх соціальних навичок.

Ці стратегії допомогли покращити ефективність моєї роботи в класі та забезпечити більш успішне навчання моїх учнів. Завдяки цьому підходу я постійно розвивала свої професійні навички та стала кращим вчителем для моїх учнів.

5. Підтримка керівництва: керівництво школи активно підтримувало процес формування академічної культури серед вчителів, надаючи можливості для професійного розвитку та підтримки нововведень в освітньому процесі.

На основі педагогічної практики в школі, можна запропонувати наступні рекомендації для розвитку академічної культури студентів-майбутніх вчителів початкових класів:

1. Активне використання інтерактивних методів навчання: Важливо стимулювати студентів до використання групових проєктів, рольових ігор та симуляцій у своїй практиці з огляду на розвиток їхньої академічної культури. Ці методи дозволяють не лише залучити учнів до активного навчання, а й сприяють розвитку їхніх критичного мислення, творчості та аналітичних навичок. Використання таких інтерактивних методів допомагає учням усвідомити важливість взаємодії та спільної роботи в колективі для досягнення спільних

цілей. Це сприяє формуванню у студентів навичок комунікації, співпраці та взаємодії, які є важливими складовими академічної культури. Такий підхід підсилює значення взаємодії між учнями та педагогом, сприяючи розвитку навичок самоорганізації та відповідальності за власне навчання.

2. Підвищення рівня рефлексії: важливо заохочувати студентів до ведення рефлексивних щоденників та активного обговорення свого досвіду з колегами з метою підвищення рівня рефлексії та саморозвитку. Ці методи дозволяють студентам усвідомлювати свої сильні та слабкі сторони, а також виявляти можливості для покращення своєї педагогічної майстерності. Підкреслення важливості самоаналізу та постійного вдосконалення сприяє формуванню у студентів відповідального ставлення до власного професійного зростання. Такий підхід допомагає студентам розвивати навички саморефлексії та критичного мислення, що є важливими складовими академічної культури.

3. Застосування методу кейсів: крім того, важливо навчити студентів використовувати метод кейсів, аналізуючи реальні або уявні педагогічні ситуації, щоб розвивати їхні аналітичні навички та навички прийняття обґрунтованих рішень у своїй практиці. Цей метод дозволяє студентам застосовувати теоретичні знання до конкретних ситуацій, розвиваючи їх здатність аналізувати складні проблеми та шукати ефективні рішення. Навчання студентів використовувати метод кейсів сприяє їхній здатності застосовувати теоретичні знання на практиці, що є важливим для формування академічної культури.

4. Поширення проєктного методу: варто заохочувати студентів до створення та реалізації навчальних проєктів, які сприяють активному залученню здобувачів освіти до освітнього процесу та розвитку їхніх творчих здібностей. Проєктний метод дозволяє майбутнім вчителям початкових класів активно долучатися до вивчення матеріалу, створюючи власні проєкти та досліджуючи теми за власним вибором. Це стимулює їхню самостійність, творчість та відповідальність за власне навчання. Заохочення здобувачів освіти до роботи над навчальними проєктами сприяє формуванню академічної культури, оскільки вони навчаються працювати в команді, аналізувати інформацію та представляти свої результати дослідження.

5. Розвиток критичного мислення: так само важливо підкреслити важливість аналізу кейсів та інших методів, що сприяють розвитку критичного мислення студентів. Аналіз реальних або уявних ситуацій з педагогічної практики дозволяє студентам розглядати проблеми з різних точок зору та приймати обґрунтовані рішення. Заохочення студентів до активної дискусії та аргументації своїх поглядів також є важливим елементом розвитку критичного мислення. Це допомагає їм розвивати навички аналізу, оцінки та синтезу

інформації, а також виявляти свою власну точку зору. Шляхом активної участі в обговореннях та аргументації своїх поглядів, студенти вчаться критично мислити і розуміти різноманітні погляди на проблеми, що сприяє їхньому професійному зростанню та розвитку академічної культури.

6. Практична підтримка: важливо забезпечити студентам можливість співпраці з досвідченими вчителями-менторами для обміну досвідом та отримання корисних порад у розвитку їхньої академічної культури. Практична підтримка від досвідчених колег допомагає студентам отримати унікальний внутрішній погляд на професію та її виклики. Вони можуть навчитися від інших методів та стратегій, які успішно використовуються вчителями в реальному класі, і впроваджувати їх у власну педагогічну практику. Крім того, обмін досвідом з менторами стимулює рефлексію та постійне вдосконалення, дозволяючи студентам побачити свої сильні та слабкі сторони і зростати як професіонали. Така взаємодія сприяє розвитку їхньої академічної культури та підготовці до майбутньої педагогічної діяльності.

Запропоновані рекомендації спрямовані на підвищення якості навчання майбутніх вчителів та формування в них високої академічної культури, яка є важливою складовою їхньої професійної підготовки.

Слід зазначити, що сучасна освіта є суб'єктно-суб'єктною, що означає взаємодію рівноправних учасників освітнього процесу, де і викладач, і студент виступають активними суб'єктами навчання. Такий підхід відходить від традиційної суб'єкт-об'єктної парадигми, в якій здобувач освіти розглядається як пасивний приймач знань, що транслюються викладачем.

В суб'єктно-суб'єктній освіті і викладач, і студент беруть активну участь у процесі навчання. Викладач не тільки передає знання, а й стимулює студента до активного засвоєння матеріалу, критичного мислення та самостійного пошуку інформації.

Основою такої освіти є діалог між учасниками освітнього процесу, який передбачає обмін думками, спільне обговорення проблем та питань, що виникають у такому процесі. Викладач і студент разом шукають істину, обговорюють різні точки зору і аргументи.

Суб'єктно-суб'єктний підхід дозволяє враховувати індивідуальні особливості та потреби кожного студента. Викладач адаптує навчальні методи і завдання відповідно до рівня підготовки, інтересів і мотивації студентів, що сприяє більш ефективному засвоєнню матеріалу. Освіта стає процесом спільної діяльності, де студенти не тільки навчаються один у одного, але й спільно з викладачем створюють нові знання. Це підвищує мотивацію до навчання та розвиває навички командної роботи.

В умовах суб'єктно-суб'єктної взаємодії студенти вчать не лише сприймати інформацію, а й аналізувати її, ставити під сумнів, робити власні висновки, що сприяє формуванню критичного мислення, яке є важливим компонентом академічної культури.

Важливою складовою суб'єктно-суб'єктної освіти є емоційний зв'язок між викладачем і студентом. Довіра, взаємоповага, підтримка і зацікавленість один в одному сприяють створенню позитивного навчального середовища. Такий підхід стимулює студентів до самостійної роботи, прийняття рішень, відповідальності за власне навчання. Це розвиває у студентів навички саморегуляції та самоосвіти, які є необхідними для подальшого професійного зростання.

Таким чином, суб'єктно-суб'єктна освіта відповідає сучасним вимогам суспільства, що постійно змінюється. Вона сприяє формуванню у студентів не лише професійних знань і навичок, але й важливих особистісних якостей, таких як відповідальність, автономія, критичне мислення та здатність до співпраці. Це створює міцну основу для їхньої подальшої успішної професійної діяльності та самореалізації.

З огляду на вищезазначене, ми пропонуємо поради для самостійного вдосконалення академічної культури студентів – майбутніх вчителів початкових класів:

1. Переглядайте актуальну педагогічну літературу, статті та дослідження. Вивчайте нові методики та педагогічні підходи.
2. Приєднуйтесь до професійних спільнот та форумів для обговорення та обміну досвідом з колегами.
- 3 Активно беріть участь у семінарах, конференціях, вебінарах та тренінгах. Вони дозволять вам ознайомитися з передовими тенденціями та інноваціями в галузі освіти.
4. Відвідуйте відкриті уроки та майстер-класи від досвідчених вчителів.
5. Проводьте рефлексію над своєю педагогічною діяльністю щодня. Записуйте успіхи, виклики та спостереження у спеціальний щоденник або журнал.
6. Розглядайте кожне педагогічне заняття як можливість для вдосконалення та росту.
7. Знайдіть собі ментора серед досвідчених вчителів, який може надавати вам конструктивну критику та корисні поради.
8. Активно обмінюйтесь досвідом та ідеями з колегами під час спільних зустрічей та робочих груп.
9. Експериментуйте з різними методами та прийомами навчання під час практичних занять та уроків. Спостерігайте за реакцією учнів і адаптуйте ваш підхід відповідно до їхніх потреб та можливостей.
10. Спілкуйтеся з іншими студентами та вчителями щодо їхнього досвіду та рекомендацій з використання різних методів.

11. Зареєструйтеся на спеціалізовані онлайн-курси та онлайн-навчання для отримання додаткових знань та навичок.

12. Вивчайте нові технології та програми, які можуть полегшити вашу педагогічну роботу та зробити її більш ефективною.

13. Займайтеся педагогічним дослідженням, вивчаючи теми, які цікавлять вас, та аналізуючи ефективність застосованих методів навчання.

На нашу думку, ці рекомендації допоможуть вам не лише покращити свою академічну культуру, а й стати більш компетентним та впевненим у своїх педагогічних здібностях.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III

У цьому розділі було розглянуто широкий спектр педагогічних підходів та методів, спрямованих на розвиток академічної культури студентів – майбутніх вчителів початкових класів. Засоби, які застосовуються для формування цієї культури, різноманітні та включають інтерактивні методи навчання, рефлексивні практики, педагогічні проекти, метод кейсів та інші.

У ході дослідження було виявлено, що ефективність формування академічної культури майбутніх вчителів значно залежить від різноманітності та науково обґрунтованого використання педагогічних методів та прийомів. Наприклад, інтерактивні методи навчання сприяють активній участі студентів в освітньому процесі та розвитку їхніх критичних мислення та комунікативних навичок. Рефлексивні практики дозволяють студентам усвідомлювати та аналізувати власний педагогічний досвід, що сприяє їхньому постійному самовдосконаленню.

Встановлено, що важливою складовою формування академічної культури є практична підтримка та настанови від досвідчених вчителів-менторів. Співпраця з досвідченими колегами дозволяє студентам отримувати корисні поради та підтримку у розвитку їхньої педагогічної майстерності.

Отже, результати дослідження свідчать про необхідність комплексного підходу до формування академічної культури майбутніх вчителів початкових класів та використання різноманітних педагогічних методів та засобів для досягнення цієї мети.

На основі досвіду проходження педагогічної практики було сформульовано пропозиції для формування академічної культури, як для викладачів закладів вищої освіти, так і для студентів.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У роботі увага була зосереджена на формуванні академічної культури вчителів початкових класів, яка є невід'ємною складовою їхньої професійної підготовки. Основою цієї культури є глибоке розуміння теоретичних знань та практичних методів навчання, а також професійна етика, яка включає повагу до учнів, батьків та колег. Комунікаційні навички є ключовим елементом успішної взаємодії вчителів з учнями та іншими учасниками освітнього процесу.

Установлено, що у підготовці майбутніх вчителів початкових класів важливе місце посідають теоретична підготовка, методична підготовка, практичний досвід та розвиток професійних компетентностей, які охоплюють вивчення фундаментальних концепцій педагогіки та психології, ознайомлення з сучасними педагогічними підходами, набуття практичного досвіду через стажування і практику, а також розвиток навичок управління класом та організації освітнього процесу.

З'ясовано, що цільова підготовка вчителів початкових класів має на меті створення стимулюючого освітнього середовища, що сприяє успіху кожного учня. Інтеграція теоретичних знань, методичних підходів, практичного досвіду і професійних компетентностей в гармонійному сполученні формує високий рівень академічної культури вчителів, що є запорукою ефективного навчання та розвитку дітей у початковій школі.

Методи підготовки майбутніх вчителів початкових класів у закладах вищої освіти спрямовані на максимальну ефективність освітнього процесу та розвиток їхніх професійних навичок. Використання різноманітних педагогічних практик, таких як лекції, семінари, практичні вправи й педагогічні проекти, активізує участь студентів в освітньому процесі та сприяє розвитку їхніх педагогічних здібностей. Особлива увага приділяється практичній діяльності в школах, де студенти можуть отримати реальний досвід роботи з учнями та вчителями, що сприяє їхньому професійному зростанню. Такий комплексний підхід допомагає майбутнім вчителям початкових класів не лише засвоїти теоретичні знання, але й отримати практичні навички, необхідні для успішної професійної діяльності.

Академічна культура вчителів початкових класів формується завдяки комплексному впливу вищої освіти та практичної підготовки. Вища освіта надає майбутнім вчителям не лише теоретичні знання, але й розвиває їхні педагогічні та міжособистісні компетентності. Під час навчання студенти отримують практичний досвід роботи в школах, що сприяє формуванню практичних навичок та взаємодії з учнями та колегами. Крім того, вища освіта сприяє вихованню ціннісних орієнтацій та створює передумови для подальшої самоосвіти

вчителів, дозволяючи їм ефективно впроваджувати новітні педагогічні підходи у своїй професійній діяльності.

Позитивний психологічний клімат, сприятлива підтримка та розуміння з боку викладачів і однокурсників відіграють важливу роль у розвитку академічної культури студентів, що сприяє їхньому відкриттю для навчання, співпраці та обміну знаннями, що впливає на особистісний та академічний ріст.

Саморефлексія та особистісний розвиток є необхідними для формування академічної культури. Аналіз досвіду, усвідомлення сильних та слабких сторін, а також постановка особистих та професійних цілей сприяють відповідальному ставленню до навчання та професійному зростанню.

Індивідуальна підтримка викладачів та колективна підтримка однокурсників створюють оптимальні умови для успішного навчання та розвитку. Викладачі, які надають індивідуальний підхід та конструктивний зворотний зв'язок, і однокурсники, які підтримують і допомагають один одному, сприяють створенню сприятливого навчального середовища.

Розвиток особистісних якостей і навичок через спеціалізовані тренінги та практичні заняття є важливим аспектом освітнього процесу, що допомагає студентам краще адаптуватися до викликів навчання та майбутньої професійної діяльності.

Академічна культура включає не лише академічні знання та навички, але й розвиток особистісних якостей, психологічного благополуччя та соціальних зв'язків. Комплексний підхід до освіти забезпечує всебічний розвиток студентів і підготовку до успішної кар'єри.

Отже, для забезпечення високого рівня академічної культури та успішного навчання студентів необхідно створити позитивний психологічний клімат, надавати комплексну психологічну підтримку та сприяти саморефлексії та особистісному розвитку. Ці компоненти взаємопов'язані і разом формують основу для гармонійного розвитку студентів у закладі освіти.

В ході дослідження було розглянуто широкий спектр педагогічних підходів та методів, спрямованих на розвиток академічної культури майбутніх вчителів початкових класів. Засоби, застосовані для формування цієї культури, включають інтерактивні методи навчання, рефлексивні практики, педагогічні проекти, метод кейсів та інші.

Дослідження показало, що ефективність формування академічної культури майбутніх вчителів значно залежить від різноманітності та науково обґрунтованого використання педагогічних методів та прийомів. Наприклад, інтерактивні методи навчання сприяють активній участі студентів в освітньому процесі та розвитку їхніх критичних мислення та комунікативних навичок. Рефлексивні практики дозволяють студентам

усвідомлювати та аналізувати власний педагогічний досвід, що сприяє їхньому постійному самовдосконаленню.

Важливою складовою формування академічної культури є практична підтримка та настанови від досвідчених вчителів-менторів. Співпраця з досвідченими колегами дозволяє студентам отримувати корисні поради та підтримку у розвитку їхньої педагогічної майстерності.

Отже, результати дослідження свідчать про необхідність комплексного підходу до формування академічної культури майбутніх вчителів початкових класів та використання різноманітних педагогічних методів та засобів для досягнення цієї мети. На основі досвіду проходження педагогічної практики було сформульовано пропозиції для формування академічної культури, як для викладачів закладів вищої освіти, так і для студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Батенко Н., Дурдас А. Академічна доброчесність в контексті Європейських практик: досвід Франції. Неперервна професійна освіта: теорія і практика (серія: педагогічні науки). 2019. Вип. 3(60). С. 88-95.
2. Бібік Н. М. Переваги і ризики запровадження компетентнісного підходу в шкільній освіті. Український педагогічний журнал. 2015. № 1. С. 47-58.
3. Біда О. А., Горохівська Т. М., Козловський Ю. М., Білик О. С. Гуманізація професійної підготовки в закладі вищої освіти: теоретичні засади. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Наукове видання. Педагогічні науки. 2023. 1 (51). С. 73-78.
4. Біда О. А., Сироечко О. В., Шовш К. С. Роль дослідницької компетентності при підготовці майбутніх фахівців. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. 2022. № 206. С. 12-17.
5. Біницька К. Підготовка майбутніх учителів початкової освіти у країнах Східної Європи: теорія і практика: монографія / за наук. ред. Г. Терещука. Хмельницький: ФОП Цюпак А. А., 2018. 376 с.
6. Біницька К. М. Тенденції розвитку професійної підготовки майбутніх учителів початкової освіти у країнах Східної Європи: автореф. дис. докт. пед. наук. Тернопіль, 2018. 32 с.
7. Бровко К., Дурдас А., Сопова Д. Е-Середовище як складова корпоративної культури в університетах Французької Республіки. Молодь і ринок. 2018. № 2. С. 133-137.
8. Гаврілова Л. Г., Топольнік Я. В. Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. Інформаційні технології і засоби навчання: наукове видання. 2017. Том 61. № 5. С. 1-14.
9. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartupochatkovoyi-osviti>
10. Зміївська І., Обоянська Л. Інформаційна культура як чинник формування фахівця в умовах дистанційного навчання. Інженерні та освітні технології: науково-практичний журнал. 2016. № 2(14). С. 25-34.
11. Кізь О. Б. Початкова школа – простір без насилля: психологічна підготовка майбутніх учителів до створення безпечного освітнього середовища. Дитинство без насилля: суспільство, школа і сім'я на захисті прав дітей: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конференції, м. Тернопіль, 29–30 квіт. 2014 р. / за заг. ред. проф. О. Кікінежді. Тернопіль: Стереарт, 2014. С. 188-191.

12. Ковтун О. А. Формування комунікативної толерантності майбутніх учителів іноземної мови початкової школи: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Переяслав-Хмельницький, 2016. 21 с.
13. Котун К. Особливості професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у Фінляндії та Республіці Польща. Освіта для сучасності: зб. наук. праць: у 2 т. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова. 2015. Т. 2. С. 445-452.
14. Кравець В. П. Гендерні дослідження в контексті глобальних викликів сучасності. Гендерні дослідження: прикладні аспекти: монографія / В. П. Кравець, Т. В. Говорун, О. М. Кікінежді та ін.; за наук. ред. В. П. Кравця. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2013. 448 с.
15. Кравченко О. В. Культурологія у вимірах традицій академічної культури. Культура України, 2013. Вип. 42(1). С. 59-62.
16. Кузьмінський А. Утвердження гуманістичних цінностей у діяльності польських і українських діячів культури й освіти. Освіта для миру = Edukacja dla pokoju: зб. наук. пр.: у 2т. / редкол.: Кремень В. Г. (голова); Коцур В. П., Ничкало Н. Г., Шльосек Ф. (заст. голови); Довгий С. О., Лук'янова Л. Б., Вовк М. П., Котун К. В. (члени редколегії). К.: Вид-во ТОВ «Юрка Любченка», 2019. Т.2. С. 294-306.
17. Кучай О., Кучай Т., Орос І. Вдосконалення освітнього процесу засобами мультимедійних технологій. Збірник наукових праць: Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки. Випуск 2 (61). Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2018. С. 132-137.
18. Кучай Т., Кучай О., Рокосовик Н., Зорочкіна Т. Етична компетентність – базова складова професійності педагога. Витоки педагогічної майстерності: журнал (Серія «Педагогічні науки»). Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава, 2022. Випуск 29. С.142-146.
19. Методичні рекомендації щодо запобігання та виявлення академічного плагіату на факультеті соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини». 2021. URL: <http://surl.li/fixux>
20. Наукове дослідження та академічна доброчесність: навч.-метод. посібн. / Уклад. Н. М. Коляда, Н. В. Левченко. К., 2021. 140 с.
21. Нова українська школа. Міністерство освіти та науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
22. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

23. Онишків З. М. Підготовка студентів до роботи в початковій школі сільської місцевості. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2016. 382 с.
24. Освіта в Україні (дошкільна, загальна середня, позашкільна). Інформаційно-статистичні матеріали за результатами діяльності у 2016/2017 н. р. Підготовлено Інститутом освітньої аналітики. Київ, 2017. 80 с.
25. Островська М. Я. Науково-методичні засади формування критичного мислення в майбутніх учителів початкової школи. Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка: збірник наукових статей у 2 томах / За заг. ред. О. В. Гузенко. Суми: ФОП Цьома С. П., 2020. Т.1. С. 83-87.
26. Педагогічний словник. URL: <https://kpk1.org.ua/index.php/ped-slov>
27. Підготовка майбутніх фахівців початкової та дошкільної освіти: стратегії реформування: колективна монографія / за ред. В. М. Чайки, О. І. Янкович. Тернопіль: Осадца Ю. В., 2019. 232 с.
28. Пономаренко Т. О. Формування доброзичливого відношення до однолітків у дітей молодшого дошкільного віку. Гуманітарний вісник «ПереяславХмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». Додаток 3 до вип. 36. Т. II (18): Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання». Київ: Гнозис, 2016. С. 117-125.
29. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
30. Про затвердження плану впровадження Концепції розвитку педагогічної освіти: Наказ Міністерства освіти і науки від 03.01.2019 № 7. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-planu-vprovadzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
31. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
32. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
33. Професійний розвиток педагога Нової української школи в умовах формальної і неформальної освіти: збірник спецкурсів / заг. ред. Т. М. Сорочан; наук. ред., упор. В. В. Сидоренко, Я. Л. Швень. Київ: Агроосвіта, 2018. 294 с.
34. Професійно-педагогічна підготовка майбутнього вчителя початкового загальноосвітнього навчального закладу в умовах Нової української школи (1 частина). Монографічна збірка / за ред. Л. А. Пермінової. Херсон: Айлант, 2018. 158 с.

35. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. 120 с.
36. Романюк С. З., Романюк О. В. Інноваційні технології у професійній підготовці сучасного вчителя: вітчизняний та зарубіжний досвід. Молодий вчений. 2019. № 7.1 (71.1). С. 64-69.
37. Русіна Н., Люльчик В., Кийко Н., Петрова О. Формування дослідницьких компетенцій майбутніх фахівців із землевпорядкування. Актуальні питання гуманітарних наук. 2016. № 15. С. 422-429.
38. Семенов О. М. Концепт «академічна культура дослідника» в українському і польському освітньо-педагогічному дискурсі. Український Щорічник з Європейських Інтеграційних Студій. 2020. С. 139-152.
39. Семенов О., Вовк М. Академічна культура дослідника в освітньо-культурному просторі університету: монографія. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 284 с.
40. Сидорчук Н. Акмеологічне зростання дослідницької компетентності викладачів університету у сфері педагогічної освіти. Нові технології навчання: зб. наук. праць. ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України. Київ, 2020. 338 с.
41. Сисоєва С. О. Розвиток дослідницької компетентності викладачів школи: навчальний посібник. Київ. ун-т ім. Б.Грінченка. К.: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2016. 156 с.
42. Словник базових понять з курсу «Педагогіка»: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів: вид. 2-ге, доп. і перероб. Укладач О.Є. Антонова. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2014. 100 с.
43. Словник-довідник з професійної педагогіки. За ред. А. В. Семенової. Одеса: Пальміра, 2006. 221 с.
44. Столяренко О. В. Моделювання педагогічної діяльності у підготовці фахівця / навч.-метод. посібник. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 196 с.
45. Формування предметних компетентностей в учнів початкової школи: монографія. Н. М. Бібік та ін. К.: Пед. думка. 2014. 346 с.
46. Хоружий Г. Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти: монографія. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2012. 320 с.
47. Чайка В. М. Підготовка майбутнього вчителя до саморегуляції педагогічної діяльності: монографія. За ред. Г. В. Терещука. Тернопіль: ТНПУ, 2006. 275 с.

48. Шовш К. С. Реалізація інформаційної культури вчителя як необхідної умови конкурентоспроможності в умовах євроінтеграції. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія». Мукачево: 2017. Вип. 2(6). С. 222-225.
49. Яцик Т. О., Степанюк В. В. Словник коротких термінів з педагогіки. Луцький фаховий педагогічний коледж КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради. Луцьк: ФОП Мажула Ю. М., 2022. 50 с.
50. Academic Cultures and Developing Management in Higher Education | Loima Jyrki", Vink.helsinki.fi, 2017. URL: http://www.vink.helsinki.fi/files/Theoria_academic.html
51. Beauchamp C., Thomas L. Understanding teacher identity: An overview of issues in the literature and implications for teacher education. Cambridge journal of education. 2009. № 39(2). P. 175-189.
52. Darling-Hammond L., Bransford J. (with LePage P., Hammerness K., Duffy H.). Preparing teachers for a changing world: What teachers should learn and be able to do. San Francisco: Jossey-Bass, 2005.
53. Darling-Hammond L., Hammerness K., Grossman P., Rust F., Shulman L. The design of teacher education programs. Preparing teachers for a changing world: What teachers should learn and be able to do. 2005. № 1. P. 390-441.
54. Darling-Hammond L. Constructing 21st-century teacher education. Journal of teacher education. 2006. № 57(3). P. 300-314.
55. Darling-Hammond L. Research on teaching and teacher education and its influences on policy and practice. Educational Researcher. 2016. № 45(2). P. 83-91.
56. Florian L., Black-Hawkins K. Exploring inclusive pedagogy. British educational research journal. 2011. № 37(5). P. 813-828.
57. Hmelo-Silver C. E. Problem-based learning: What and how do students learn?. Educational psychology review. 2004. № 16. P. 235-266.
58. International Standard Classification of Education – ISCED 1997. UNESCO, 1997.
59. Miller P. H. Piaget's theory: Past, present, and future. In U. Goswami (Ed.). The Wiley-Blackwell handbook of childhood cognitive development (2nd ed., pp. 649–672). Wiley Blackwell, 2011.
60. Mishra P., Koehler M. J. Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge. Teachers college record. 2006. № 108(6). P. 1017-1054.
61. OECD. Handbook for Internationally Comparative Education Statistics: Concepts, Standards, Definitions and Classifications. Paris: OECD Publishing, 2004.

62. Piaget J. The spirit of solidarity in children and international cooperation (1931). *Schools*. 2011. № 8(1). P. 74-89.
63. Pianta R. C., Whittaker J. E., Vitiello V., Ruzek E., Ansari A., Hofkens T., DeCoster J. Children's school readiness skills across the pre-K year: Associations with teacher-student interactions, teacher practices, and exposure to academic content. *Journal of Applied Developmental Psychology*. 2020. № 66. P. 101084.
64. Schön D. A. *Educating the reflective practitioner*. 1987.
65. Shulman L. Knowledge and teaching: Foundations of the new reform. *Harvard educational review*. 1987. № 57(1). P. 1-23.

PE3IOME

A diplomamunka a NUS szerint dolgozó leendő tanítók akadémiai kultúrájának kialakítására összpontosított, amely a szakmai képzésük szerves részét képezi. Ennek a kultúrának az alapja az elméleti tudás és a gyakorlati tanítási módszerek mély megértése, valamint a szakmai etika, amely magában foglalja a tanulók, a szülők és a kollégák iránti tiszteletet.

Megállapítást nyert, hogy a leendő tanítók felsőoktatási képzésében fontos szerepet játszik az elméleti képzés, a módszertani képzés, a gyakorlati tapasztalatszerzés és a szakmai kompetenciák fejlesztése, amely magában foglalja a pedagógia és a pszichológia alapfogalmainak tanulmányozását, a modern pedagógiai megközelítések megismerését, a gyakorlati tapasztalatszerzést a szakmai gyakorlatok és a gyakorlat révén, valamint az osztályterem-irányítási készségek és az oktatási folyamat szervezésének fejlesztését.

A tanítóképzés olyan ösztönző oktatási környezet megteremtésére irányul, amely hozzájárul minden egyes tanuló sikeréhez. Az elméleti ismeretek, a módszertani megközelítések, a gyakorlati tapasztalatok és a szakmai kompetenciák harmonikus kombinációjának integrációja a tanítók magas szintű akadémiai kultúráját alakítja ki, ami az alsós tanulók hatékony tanulásának és fejlődésének kulcsa.

A felsőoktatási intézményekben a tanítóképzés módszerei az oktatási folyamat hatékonyságának maximalizálására és szakmai készségeik fejlesztésére irányulnak. A különböző pedagógiai gyakorlatok, például előadások, szemináriumok, gyakorlatok és pedagógiai projektek alkalmazása fokozza a hallgatók elkötelezettségét az oktatási folyamatban, és hozzájárul pedagógiai készségeik fejlesztéséhez. Különös figyelmet fordítunk az iskolai gyakorlati tevékenységekre, ahol a hallgatók valós tapasztalatokat szerezhetnek a diákokkal és tanárokkal való együttműködésben, ami hozzájárul szakmai fejlődésükhöz. Ez az integrált megközelítés segíti a leendő tanítókat abban, hogy ne csak elméleti ismereteket szerezzenek, hanem a sikeres szakmai tevékenységhez szükséges gyakorlati készségeket is elsajátítsák.

A leendő tanítók tudományos kultúráját a felsőoktatás és a gyakorlati képzés együttes hatása alakítja. A felsőoktatás nemcsak elméleti ismereteket nyújt a leendő tanítóknak, hanem fejleszti pedagógiai és interperszonális kompetenciáikat is. A hallgatók tanulmányaik során gyakorlati tapasztalatokat szereznek az iskolákban, ami segíti őket a gyakorlati készségek fejlesztésében, valamint a diákokkal és kollégákkal való interakcióban. Emellett a felsőoktatás hozzájárul az értékek fejlődéséhez, és megteremti a tanítók további önképzésének feltételeit, lehetővé téve számukra, hogy szakmai tevékenységük során hatékonyan alkalmazzák a legújabb pedagógiai megközelítéseket.

A pozitív pszichológiai légkör, a tanárok és a diáktársak kedvező támogatása és megértése fontos szerepet játszik a diákok tanulmányi kultúrájának kialakulásában, ami elősegíti a tanulásra

való nyitottságot, az együttműködést és a tudásmegosztást, ami hatással van a személyes és tanulmányi fejlődésre.

Az önreflexió és a személyes fejlődés elengedhetetlen az akadémiai kultúra kialakulásához. A tapasztalatok elemzése, az erősségek és gyengeségek felismerése, valamint a személyes és szakmai célok kitűzése hozzájárul a tanuláshoz és a szakmai fejlődéshez való felelős hozzáálláshoz.

A tanárok egyéni támogatása és a diáktársak kollektív támogatása optimális feltételeket teremt a sikeres tanuláshoz és fejlődéshez. A személyes tulajdonságok és készségek fejlesztése a szakirányú képzések és gyakorlati órák révén az oktatási folyamat fontos szempontja, amely segíti a hallgatókat abban, hogy jobban alkalmazkodjanak a tanulmányok és a jövőbeli szakmai tevékenységek kihívásaihoz.

Az akadémiai kultúra nemcsak a tudományos ismereteket és készségeket foglalja magában, hanem a személyes tulajdonságok, a pszichológiai jólét és a társadalmi kapcsolatok fejlesztését is. Az oktatás integrált megközelítése biztosítja a diákok átfogó fejlődését, és felkészíti őket a sikeres karrierre.

A kutató munka a pedagógiai megközelítések és módszerek széles skáláját vizsgálta, amelyek célja a leendő tanítók akadémiai kultúrájának fejlesztése. Az e kultúra kialakításához használt eszközök közé tartoznak többek között az interaktív tanítási módszerek, a reflektív gyakorlatok, a pedagógiai projektek, az esettanulmányi módszer és mások.

A kutatás kimutatta, hogy a leendő tanárok akadémiai kultúrájának kialakításának hatékonysága nagymértékben függ a pedagógiai módszerek és technikák sokszínűségétől és bizonyítékokon alapuló alkalmazásától. Az interaktív tanítási módszerek például elősegítik a diákok aktív részvételét az oktatási folyamatban, valamint kritikai gondolkodásuk és kommunikációs készségeik fejlődését. A reflektív gyakorlatok lehetővé teszik a hallgatók számára, hogy felismerjék és elemezzék saját tanítási tapasztalataikat, ami hozzájárul folyamatos önfejlesztésükhöz.

A tapasztalt tanároktól-mentoroktól származó gyakorlati támogatás és útmutatás fontos része az akadémiai kultúra fejlesztésének. A tapasztalt kollégákkal való együttműködés lehetővé teszi, hogy a hallgatók hasznos tanácsokat és támogatást kapjanak pedagógiai készségeik fejlesztéséhez.

A kutatás eredményei tehát azt mutatják, hogy a NUS szerint dolgozó leendő tanítók akadémiai kultúrájának kialakításához integrált megközelítésre van szükség, és e cél elérése érdekében különböző pedagógiai módszerek és eszközök alkalmazására. A pedagógiai gyakorlat tapasztalatai alapján javaslatokat fogalmaztam meg az akadémiai kultúra kialakítására mind a felsőoktatási intézmények tanárai, mind a hallgatók számára.

Звіт про перевірку схожості тексту Oxsico

Назва документа:

Магістерська Шовш К.С. 2024.pdf

Ким подано:

Greba Ildikó

Дата перевірки:

2024-06-06 11:27:54

Дата звіту:

2024-06-06 12:06:00

Ким перевірено:

I + U + DB + P + DOI

Кількість сторінок:

81

Кількість слів:

21377

Схожість 5%	Збіг: 50 джерела	Вилучено: 0 джерела
Інтернет: 15 джерела	DOI: 0 джерела	База даних: 0 джерела
Перефразовування 1%	Кількість: 48 джерела	Перефразовано: 386 слова
Цитування 6%	Цитування: 57	Всього використано слів: 1448
Включення 0%	Кількість: 1 включення	Всього використано слів: 57
Питання 0%	Замінені символи: 0	Інший сценарій: 3 слова